

Zaalvoetbal in Zeeburg

Procesevaluatie Basisscholenvoetbal
in Zeeburg, Amsterdam

in opdracht van de KNVB

**Justus Beth
Jantine ter Haar
Anneke von Heijden**

© *W.J.H. Mulier Instituut*
's-Hertogenbosch, mei 2011

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Zaalvoetbal in Nederland	5
1.1.1 Masterplan KNVB	5
1.1.2 Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs	5
1.2 Zaalvoetbal in Zeeburg	6
1.3 Doel van het onderzoek	7
1.3.1 Onderzoeksvragen	7
1.4 Leeswijzer	8
2. Methode	9
2.1 Onderzoeksmethode	9
2.1.1 RE-AIM model	9
2.1.2 Interviews	12
2.2 Analyse	12
3. Resultaten	13
3.1 Organisatie	13
3.2 Intermediairs	20
3.3 Doelgroep	27
3.3.1 Deelnemende kinderen	27
3.3.2 Niet deelnemende kinderen	27
3.4 Effectstudie - interessepeiling	28
3.5 Flowchart	30
4. Conclusies en aanbevelingen	31
4.1 Conclusie	31
4.1.1 Succes- en faalfactoren	31
4.2 Overdraagbaarheid	33
4.3 Aanbevelingen	33
5. Literatuur	35
Bijlage 1. Topiclijsten	36
Bijlage 2. Interventie omschrijving	42
Bijlage 3. Taken per betrokken partij	47

Samenvatting

In de wijk Zeeburg in Amsterdam-Oost wordt sinds 2009 op initiatief van de KNVB een zaalvoetbalcompetitie georganiseerd voor kinderen uit de wijk. De competitie is een laagdrempelig en structureel aanbod voor leerlingen uit groep 7 en 8 van de basisscholen in deze buurt. De competitie is tot stand gekomen in samenwerking met het stadsdeel, een lokale zaalvoetbalvereniging en basisscholen uit de buurt. De combinatiefunctionaris speelt een verbindende rol.

In deze procesevaluatie is gekeken naar de ervaringen van de betrokkenen bij de zaalvoetbalcompetitie. Hieruit zijn verschillende succes- en faalfactoren naar voren gekomen, die bij kunnen dragen aan de verbetering van het proces. Daarnaast kan aan de hand van deze evaluatie de overdraagbaarheid worden bepaald naar andere (zaal)teamsporten. Door middel van interviews op het niveau van de organisatie, intermediairs en deelnemers is gesproken over de manier waarop het bereik, de effectiviteit, de adoptie, implementatie en duurzaamheid worden ervaren.

Uit de gesprekken blijkt dat de interventie zowel inactieve als actieve leerlingen bereikt. Een belangrijke succesfactor is de keuze van de locatie. De sporthal midden in de wijk is voor veel kinderen dichtbij. Toch is het tijdstip van de competitie (namiddag) en het gebrek aan begeleiding bij het vervoer voor sommige kinderen en ouders een drempel. In de aanloop naar de competitie is in de informatievoorziening richting scholen en ouders nog winst te boeken. Of de interventie zal leiden tot structurele en blijvende sportdeelname is erg afhankelijk van de manier waarop het vervolg (op de middelbare school) kan worden vormgegeven.

Een uitgesproken bereidheid bij zowel scholen, sportverenigingen als het stadsdeel is een duidelijke voorwaarde voor de totstandkoming van een dergelijke interventie. Goede contacten en relaties vanuit het stadsdeel richting scholen, sportverenigingen en welzijnsorganisaties (werven van coaches) zouden als voorwaarde kunnen gelden. De samenwerking wordt door alle betrokken partijen overwegend positief beoordeeld. De combinatiefunctionaris vervult in deze interventie vrij letterlijk zijn functie en kan duidelijk worden aangemerkt als succesvolle spin in het web. Van belang is wel dat de combinatiefunctionaris herkenbaar en makkelijk toegankelijk is.

Over het algemeen is de Basisscholencompetitie zaalvoetbal een interventie die met de inzet van de betrokkenen veel kan bereiken en goed kan blijven bestaan. Uit de evaluatie blijkt wel dat veel van deze inzet drijft op het enthousiasme van een relatief kleine groep mensen, waardoor wel moet worden geconcludeerd dat er sprake is van een kwetsbare constructie.

1. Inleiding

In deze procesevaluatie wordt gekeken naar de Basisscholencompetitie zaalvoetbal in de wijk Zeeburg in Amsterdam-Oost. In opdracht van de KNVB worden de succes- en faalfactoren beschreven die meespelen in de organisatie en uitvoering van de competitie. Dit met als doel om hiervan te leren en mogelijk deze kennis te gebruiken bij de verspreiding van deze interventie.

1.1 Zaalvoetbal in Nederland

Zaalvoetbal wint aan populariteit. In de afgelopen dertig jaar is het aandeel zaalvoetballers verdubbeld van drie naar zes procent van de Nederlandse bevolking (Van den Dool en Romijn, 2010). Deze groei kan deels verklaard worden door het feit dat veldvoetballers steeds vaker ook aan zaalvoetbal doen. Driekwart van alle zaalvoetballers speelde in 2007 ook veldvoetbal. Zaalvoetbal wordt daarom veelal nog gezien als aanvullende sport. Zowel het aandeel jeugdigen (6-18 jaar) als het aandeel meisjes is onder de zaalvoetballers de afgelopen jaren flink gegroeid.

1.1.1 Masterplan KNVB

Uit het rapport ‘Contouren Masterplan Zaalvoetbal 2010 – 2014’ van de KNVB blijkt dat er in de komende jaren ook landelijk door de KNVB wordt ingezet op een uitbreiding van het aantal zaalvoetballende leden. Door middel van een kwantitatieve impuls zouden er in 2016 minimaal 130.000 geregistreerde zaalvoetballers moeten zijn. Een bijbehorende kwalitatieve impuls zou er volgens de ambities van de KNVB aan bij moeten dragen dat er (conform het beleidsplan Samen Scoren, 2008) door het nationale team structureel wordt deelgenomen aan mondiale eindtoernooien en hierin een rol van betekenis wordt gespeeld (in de top 10 van de FIFA). Om hier te komen zou de KNVB zich in de tussentijd moeten richten op een structurele verbetering van de top in het Nederlandse zaalvoetbal. Interventies zoals de Basisscholencompetitie zaalvoetbal in Zeeburg zouden bij kunnen dragen aan het vergroten van het aantal KNVB-leden, maar ook de doorstroom van jeugd naar zaalvoetbal voor volwassenen kunnen stimuleren.

1.1.2 Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs

De Basisscholencompetitie zaalvoetbal in Zeeburg is één van de interventies die ondersteund wordt vanuit het programma Effectiviteit interventies van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. Dit programma heeft als doel verschillende potentieel effectieve interventies de mogelijkheid te bieden om zich (door) te ontwikkelen. Hierbij wordt onder andere ondersteuning geboden door het W.J.H. Mulier Instituut.

Buiten deze ondersteuning vanuit het Beleidskader om is eerder door een samenwerkingsverband van de VU Amsterdam en Hogeschool Windesheim een effectstudie gepland. Hierin zal kwantitatief onderzoek worden gedaan naar onder andere de sport en beweeggedrag van de leerlingen uit de wijk Zeeburg. Dit onderzoek heeft op het moment van rapportage de nul-meting afgerond (zie hoofdstuk 3.4). Hierin is gevraagd naar de interesse in deelname onder leerlingen van de betrokken scholen. In dit onderzoek zullen alvast enkele beschrijvende statistieken van de nul-meting van het effectonderzoek worden weergegeven om zo een beeld te geven van onze gedeelde onderzoekspopulatie.

1.2 Zaalvoetbal in Zeeburg

De beschrijving van de interventie zal worden gedaan aan de hand van de beschrijving zoals die is opgesteld door de KNVB (zie bijlage 2) en op basis waarvan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs de subsidie voor ondersteuning en doorontwikkeling heeft toegekend.

Aanleiding

In het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg zou vanuit praktijkervaring van verschillende organisaties zijn gebleken dat het, in vergelijking met andere stadsdelen, nog ontbreekt aan structureel en passend sportaanbod vanuit de aanwezige verenigingen. Hierdoor zouden kinderen in Zeeburg minder vaak lid zijn van een sportvereniging en zou om die reden de structurele sportparticipatie achter blijven.

Zaalvoetbal wordt door de KNVB en het stadsdeel Zeeburg gezien als zeer populaire sport onder schoolgaande jeugd, vanwege het snelle, dynamische karakter. Alleen blijkt de fysieke afstand tussen de wijk en de dichtstbijzijnde voetbalvereniging(en) erg groot. Om deze kloof te verkleinen en de kinderen uit de wijk een passend structureel aanbod te bieden is eind 2009 door de KNVB in samenwerking met zaalvoetbalvereniging FC Goldenstars en het stadsdeel Zeeburg besloten een basisscholencampioenschap zaalvoetbal in het stadsdeel op te starten.

Doel

Dit aanbod heeft primair als doel het verbeteren van het sport- en beweeggedrag van de deelnemende kinderen, vanwege de aantrekkelijkheid, laagdrempeligheid en fysieke nabijheid van het sportaanbod. Secundair draagt het bij aan het verbeteren van leefbaarheid in de wijk, talentontwikkeling van kinderen en het tegengaan van overgewicht.

Doelgroep

De basisscholencampioenschap zaalvoetbal richt zich op jongens en meisjes uit groep 7 en 8 van het basisonderwijs, afkomstig uit stadsdeel Zeeburg in Amsterdam. De sociaal-culturele en religieuze achtergrond van deze kinderen is zeer divers te noemen. De gezinnen waaruit deze kinderen afkomstig zijn, zijn over het algemeen gezinnen uit de lagere sociale en economische klassen. Dit uit zich onder andere in de hoge mate waarin beroep wordt gedaan op het jeugdsportfonds voor de bijdrage van € 50 voor deelname aan de zaalvoetbalcompetitie. Naar schatting was 95% van de kinderen voor deelname aan de interventie geen lid van een sportvereniging.

Aanpak van de interventie

Kennismaking met zaalvoetbal vindt plaats via de KNVB Tijd voor Sport interventie School en Voetbal. Dit programma heeft als doel kinderen in het onderwijs kennis te laten maken met voetbal en deze uiteindelijk blijvend te binden aan een (zaal)voetbalvereniging. Daarbij wordt een structurele samenwerking tot stand gebracht tussen een school (of meerdere scholen) en een (zaal)voetbalvereniging.

Het is de bedoeling dat, door middel van de interventie Basisscholen zaalvoetbalcompetitie, de kinderen drie fasen doorlopen (zie bijlage 2). De eerste fase wordt gekenmerkt door kennismaking binnen school. De tweede fase door het verdiepen in de sport buiten school en de laatste fase door het deelnemen aan een competitie en het mogelijk lid worden bij de sportvereniging. Het unieke aan de interventie basisscholencampioenschap zaalvoetbal is dat er niet

wordt doorgestroomd naar een regulier voetbalaanbod van een vereniging/ KNVB, maar dat er een geheel nieuw structureel aanbod wordt gecreëerd. Uiteraard is uiteindelijk de overgang naar een reguliere zaalvoetbalvereniging wel een wenselijke stap.

De interventiebeschrijving bevat ook een uitgebreid stuk over ouderparticipatie. Bij aanvang van de activiteiten wordt er een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd om ouders te vertellen over het activiteitenprogramma en de rol die ouders daarin zouden kunnen spelen. In elke fase van de interventie zouden ouders betrokken moeten worden.

Concrete uitvoering

In de basisscholencompetitie spelen leerlingen uit groep 7 en 8, onder de naam van de school, wekelijks zaalvoetbalwedstrijden in sporthal Zeeburg. De competitie wordt twee avonden in de week georganiseerd voor verschillende teams en vindt plaats van 16.00 tot 18.00 uur. De opzet van de competitie bestaat tijdens een seizoen/ schooljaar uit twee korte reeksen van competitiewedstrijden. De eerste reeks loopt van oktober tot en met februari. De tweede reeks loopt van maart tot en met april. Na de eerste reeks zouden de teams op basis van speelsterkte opnieuw moeten worden ingedeeld in poules om elk team op het eigen niveau te laten spelen. Met deze herindeling worden het spelplezier en de ontwikkeling van de deelnemende kinderen maximaal geborgd.

De basisschoolcompetitie zaalvoetbal is in oktober 2009 van start gegaan met acht jongensteams en zeven meisjesteams van in totaal dertien van de zestien basisscholen in Zeeburg. De leerlingen en teams worden gecoacht en begeleid door jongeren uit de wijk. Deze jongeren zijn opgeleid door de KNVB-medewerker (voetbaltechnische zaken). De opleiding focust zich hierbij echter niet alleen op voetbaltechnisch vlak. De jongeren leren ook hoe ze moeten omgaan met ouderparticipatie en het gedrag van basisschoolleerlingen. Op deze manier worden meerdere doelgroepen vanuit het stadsdeel bereikt en betrokken bij de interventie.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel is om door middel van de procesevaluatie Zaalvoetbal in Zeeburg inzicht te geven in de succes- en faalfactoren van de genoemde interventie. Dit met het oogmerk om de uiteindelijke effectiviteit van deze en vergelijkbare interventies te kunnen vergroten. Het vastleggen van het proces moet tevens resulteren in een betere overdraagbaarheid naar andere locaties, evenals andere (team)sporten. De input (aanbevelingen) die deze evaluatie oplevert zal gebruikt worden om tot een handleiding te komen, die de benodigde betrokken partijen kan helpen met het opzetten van een vergelijkbare basisscholencompetitie. Deze handleiding vormt geen onderdeel van deze rapportage.

1.3.1 Onderzoeksvragen

Van de bovenstaande doelstelling zijn de volgende onderzoeksvragen afgeleid:

- Wat zijn de succes- en faalfactoren bij de uitvoering van de genoemde interventie?
- Wat is het bereik van de genoemde interventie?
- Op welke manier kan de opgedane kennis worden gewaarborgd, zodat de overdraagbaarheid naar andere (team)sporten kan worden vergroot?

- Welke processtappen kunnen er bij de implementatie van de interventie worden onderscheiden?
- Is de interventieopzet overdraagbaar naar andere (zaal)teamsporten zoals basketbal, handbal, volleybal et cetera?

1.4 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de gekozen methoden, die gebruikt zijn bij deze procesevaluatie. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten die de interviews met betrokken partijen hebben opgeleverd en in hoofdstuk 4 worden de conclusies en aanbevelingen beschreven. In de bijlage vindt u de topiclijsten van de interviews en de interventieomschrijving, zoals door die door de organisatie is opgesteld.

2. Methode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen zijn voornamelijk kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt. In dit hoofdstuk zullen de verschillende onderdelen van deze procesevaluatie nader worden toegelicht.

2.1 Onderzoeksmethode

Als leidraad voor deze procesevaluatie is gekozen voor het RE-AIM model (Glasgow et al., 1999). Hiermee kunnen processen duidelijk in kaart worden gebracht aan de hand van vijf verschillende ‘fasen’ (zie 2.1.1). Voor de afzonderlijke ‘fasen’ zijn vervolgens aan de hand van de uitwerking van toepassing op *effectonderzoek van praktische interventies* van Andele et al. (2008) verschillende procesvragen geformuleerd. Voor de topiclijst van de procesevaluatie is tevens gebruik gemaakt van het *Workbook for Designing an Process Evaluation* van Bliss & Emshoff (2002).

De vragen die bij deze procesevaluatie van belang zijn, zijn met name; hoe en onder welke omstandigheden een interventie wordt geïmplementeerd, bij wie de interventie wel en bij wie de interventie niet is aangekomen en of de interventie wordt begrepen en gewaardeerd door de betrokkenen. Maar ook of de interventie zo volledig mogelijk is gedocumenteerd en wat de reacties zijn van de doelgroep en andere betrokkenen op deze activiteiten. Ook is het van belang of de interventie is uitgevoerd zoals bedoeld en zo niet waarom niet (knelpunten).

In deze procesevaluatie worden drie verschillende niveaus van betrokkenen onderscheiden. Op het niveau van de organisatie van de interventie moet inzicht worden gegeven in de wijze waarop taken en verantwoordelijkheden voor de implementatie van de interventie verdeeld worden en of de kwaliteit van deze organisatie zodanig is dat de interventie in voldoende mate geïmplementeerd kan worden. Op het niveau van de intermediairen moet worden gekeken of zij er zorg voor dragen dat de doelgroep wordt blootgesteld aan de interventie. Hier zal geregistreerd moeten worden in welke mate de intermediairen de hun toegedeelde taken daadwerkelijk uitvoeren. Op het niveau van de doelgroep wordt nagegaan of de potentiële deelnemers aan de interventie daadwerkelijk op de bedoelde manier aan de interventie worden blootgesteld. Onderzocht wordt wat de reacties zijn van de doelgroep op de aangeboden interventie. Daarnaast zal worden vastgesteld of wordt voldaan aan de noodzakelijke voorwaarden voor het teweegbrengen van effecten.

Uiteraard hadden wij voor deze procesevaluatie ook graag ouders van wel en niet deelnemende kinderen gesproken. Dit viel door de zeer beperkte bereikbaarheid van de ouders helaas buiten de mogelijkheden. Tijdens de Kick-offdag is nog wel kort met enkele ouders (van deelnemende kinderen) gesproken, maar dit leverde weinig relevante informatie op met betrekking tot het proces.

2.1.1 RE-AIM model

In deze procesevaluatie is ervoor gekozen om het RE-AIM model (Glasgow et al., 1999) te gebruiken. RE-AIM staat voor Reach (het bereik van de interventie), Efficacy (effectiviteit onder ideale omstandigheden), Adoption (adoptie), Implementation (implementatie) en

Maintenance (duurzaamheid). Dit model stelt dat evaluatiedoelen gerealiseerd kunnen worden door een geïntegreerde aanpak van proces- en effectevaluatie. Volgens dit model hangt de uiteindelijke impact van de interventie af van de effectiviteit en van het bereik van de interventie. Uit dit model kan worden afgeleid dat het onderzoek naar bereik van interventies een zeer belangrijk onderdeel is van de evaluatie van interventies. Bovendien benadrukt het, het belang van het proces zoals beschreven in dit rapport.

Het huidige onderzoek richt zich in het proces veel op het bereik van de interventie, waardoor het uiteindelijke effect vergroot kan worden, doordat knelpunten kunnen worden aangepast. Procesevaluaties kunnen hier inzicht in geven, waarbij dan niet alleen gekeken wordt naar hoeveel en in welke mate bezoekers hebben deelgenomen aan de interventie of onderdelen daarvan, maar ook naar determinanten van bereik, adoptie, implementatie en duurzaamheid.

Bereik

Bereik heeft betrekking op het deel van de doelgroep dat gebruik maakt van de interventie en het profiel van deze gebruikers of deelnemers. Daarbij wordt bedoeld op het percentage en de representativiteit van de kinderen uit de doelgroep, die willen deelnemen als ze benaderd worden voor de interventie en het deel van de doelgroep dat daadwerkelijk gebruik maakt van de interventie en het profiel van deze gebruikers of deelnemers. Het gaat daarbij om verschillen tussen deelnemers en niet-deelnemers, deelnemers die uitvallen en niet uitvallen en de redenen van non-participatie en uitval.

Effect

Als het gaat om de effecten zijn die het meest interessant op het niveau van de deelnemers. Welke positieve effecten hebben de deelnemers ervaren? Zijn de beoogde doelen bereikt? Maar ook op het niveau van de interventieverstrekkers is van belang: Hoe tevreden zijn zij? Wat zijn de belangrijkste ervaren voor- en nadelen? Wordt de interventie als voldoende ervaren? Welke suggestie ter verbetering van de interventie heeft men? Over de effecten kan door middel van deze kwalitatieve meting maar beperkt uitspraak worden gedaan. Het onderzoek van de VU/ Windesheim kan daar mogelijk meer over zeggen.

Adoptie

Bij het adopteren van een interventie gaat het om de representativiteit van de setting van de interventie, met andere woorden of hij wordt uitgevoerd zoals bedoeld. En om het aanmerken van mogelijke drempels om de interventie in andere situaties/ settings uit te voeren. Heeft de doelgroep de aangeboden interventie optimaal benut? Zijn er problemen geweest en hoe is daar mee omgegaan?

Op organisatieniveau wordt er gekeken naar het percentage en de representativiteit van organisaties en betrokkenen die bereid zijn om met de interventie te werken. Dit hangt af van de mogelijkheden, niveau van expertise en bereidwilligheid van betrokkenen. Wederom, heeft de doelgroep de aangeboden interventie optimaal benut? Zijn er problemen geweest en hoe is daar mee omgegaan?

Ook wordt de mogelijkheid en het gemak van de interventie beoordeeld, waarmee de betrokkenen het interventieprogramma kunnen introduceren in de eigen praktijk. Hierbij is het

bevorderend als de interventie, scholing en materiaal gemakkelijk te vermeerderen en te verspreiden zijn en als op mogelijke weerstanden van betrokkenen wordt geanticipeerd.

Implementatie

Op het gebied van de implementatie wordt gekeken naar de mate van betrokkenheid vanuit de organisatie en intermediairs ten aanzien van de verschillende onderdelen van de interventie. Hebben alle interventieverstrekkingen optimaal meegewerkt? Wat waren (mogelijke) redenen om niet of slechts ten dele aan de interventie mee te werken? Wat kan hiervan worden geleerd en gebruikt voor een eventuele grootschalige implementatie?

Duurzaamheid

Op organisatieniveau wordt er gekeken naar de mate waarin de nieuwe interventie wordt geïnstitutionaliseerd en onderdeel wordt van de eigen praktijk en het organisatiebeleid. Op deelnemerniveau wordt er gekeken naar het effect van de interventie tot minimaal zes maanden na het laatste interventiecontact.

Uiteindelijk is het de bedoeling zicht te krijgen in de duurzaamheid. Wat sprak de betrokkenen met name aan en wat zou men willen continueren of aanpassen? Wat zijn de consequenties op langere termijn bij (grootschalige) implementatie? Wat is het effect op individueel niveau en bestaat de mogelijkheid om de interventie op lange termijn toe te passen?

Processtappen en overdraagbaarheid

Aan de hand van een beschrijving van de processtappen zal een flowchart worden opgesteld. Hierin is per betrokken partij te zien waar hij in het proces staat en welke taken en verantwoordelijkheden deze partij draagt. Deze stappen moeten ten goede komen aan de overdraagbaarheid van de interventie, doordat deze stappen inzichtelijk maken aan welke voorwaarden voldaan moet worden om een dergelijke interventie op te zetten. De slaagkans zal daarbij uiteraard van meerdere factoren afhankelijk zijn.

Niveaus

Om van elk onderdeel van het RE-AIM model een beschrijving te kunnen geven zullen op elk niveau betrokkenen worden geïnterviewd (zie tabel 2.1). Daarbij wordt verschil gemaakt in de organisatie van ‘bovenaf’, die meer coördinerende taken uitvoeren, de intermediairs die de organisatie en uitvoering in handen hebben, en leerlingen als uiteindelijke doelgroep van de interventie. In deze laatste groep is een verdeling gemaakt tussen wel en niet deelnemende leerlingen. Daarbij zijn alleen de onderdelen bereik, effect en duurzaamheid aan bod gekomen, omdat op dat niveau alleen daarover door kinderen uitspraken kunnen worden gedaan.

Tabel 2.1 Respondenten per niveau

Organisatie	Intermediair	Doelgroep
KNVB	Scholen	Deelnemende kinderen
Stadsdeel	Combinatiefunctionaris	Niet deelnemende kinderen
Zaalvoetbalvereniging	Coaches	

2.1.2 Interviews

In deze procesevaluatie is gekozen voor semi-gestructureerde interviews om op die manier aan de hand van meerdere open begin vragen de verschillende onderdelen van het RE-AIM model binnen de interventie aan bod te laten komen. In de topiclijsten (zie bijlage 1) zijn de onderdelen bereik, effect, adoptie, implementatie en behoud daarom als leidraad gebruikt. In de gesprekken gaat speciale aandacht uit naar de succes- en faalfactoren die worden ervaren bij de zaalvoetbalcompetitie. Deze vragen zijn opgesteld aan de hand van *effectonderzoek van praktische interventies* van Andele et al. (2008).

2.2 Analyse

De uitgeschreven interviews zijn geanalyseerd en gelabeld aan de hand van het gekozen RE-AIM model. Per onderdeel van dit model worden op de drie verschillende niveaus zowel de succes- als faalfactoren beschreven. Op die manier kan inzichtelijk worden gemaakt wat er binnen de verschillende onderdelen overlapt of tegenspreekt.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven zoals die uit de analyse van de interviews naar voren zijn gekomen. De resultaten zijn per niveau onderverdeeld naar de vijf onderdelen van de RE-AIM methode. Ook worden voor de organisatie en intermediairs aan het einde de resultaten met betrekking tot de succes- en faalfacoren beschreven.

3.1 Organisatie

3.1.1 Bereik

Zowel de KNVB als Stadsdeel Oost geven aan dat het bereiken van de doelgroep via de combinatiefunctionaris is gegaan. Hij heeft het eerste contact met de kinderen gelegd. Het stadsdeel geeft hierbij aan dat de aanwezigheid van verschillende praktische zaken heeft bijgedragen aan het bereiken van doelgroep. Een voorbeeld hiervan is de sporthal die in de wijk staat. De kinderen kunnen op deze manier in hun eigen wijk sporten, wat het gemakkelijk voor hen maakt om te (blijven) komen. Het bereik van de kinderen wordt hierdoor vergroot. Verder noemt de KNVB het zogenaamde ‘sneeuwbaaleffect’:

‘En de beste reclame was, toen de competitie eenmaal ging lopen ... dat gaf een sneeuwbaaleffect van kinderen die enthousiast werden waardoor wij zagen dat teams eigenlijk, ja groter werden en eigenlijk onwenselijk groot. Dat is ook wel het voordeel van dat je eigenlijk een klas hebt van dat je maandagochtend weer op school komt of dinsdag dat je zegt van we moeten morgen weer voetballen. Weet je dat gaat werken dan (KNVB).’

Ook scholen die het eerste seizoen de kat uit de boom keken, sluiten zich nu aan bij de competitie door het enthousiasme van andere scholen. Zo worden er steeds meer kinderen bereikt.

De zaalvoetbalvereniging spreekt over het feit dat er in stadsdeel Oost veel allochtone kinderen wonen. Het zijn juist deze kinderen die worden bereikt met de interventie. Binnen de competitie zijn er dan ook verschillende teams zonder autochtone kinderen. De organisatie acht het echter wel van belang dat er in de Nederlandse taal gecommuniceerd wordt.

3.1.2 Effect

Het uiteindelijke primaire doel van de interventie is door de KNVB omschreven als het verbeteren van het sport- en beweeggedrag van de deelnemende kinderen, vanwege de aantrekkelijkheid, laagdrempeligheid en fysieke nabijheid. Secundair draagt het bij aan het verbeteren van leefbaarheid in de wijk, talentontwikkeling van kinderen en het tegengaan van overgewicht.

In deze procesevaluatie betreft het natuurlijk een subjectieve effectmeting, waarbij is gevraagd naar de mate waarin effecten zijn waar te nemen. Uit de gesprekken met zowel de KNVB, Stadsdeel Oost, als de zaalvoetbalvereniging kwam naar voren dat over deze beoogde effecten van de interventie op dit moment nog maar weinig kan worden gezegd. Wel zeggen de betrokken partijen dat de kinderen enthousiast deelnemen aan de competitie. Daarnaast wordt het geheel als positief ervaren. De vereniging vraagt zich af hoe lang de competitie zal blijven

bestaan, men wil er immers iets structureels van maken voor de doorstroom naar hun eigen competitie. Hiervoor moeten alle betrokken partijen wel blijven meedoen.

‘ En dan maak ik me nu al zorgen voor wanneer gaat het stoppen, weet je wel. Ja, ja, dan euh, nee, nee. Het moet niet een eendagsvlieg zijn, vind ik. Als je een gedachtegoed hebt, ook vanuit de

KNVB, dan moet ik zeggen, ja doe je best. Laat het gewoon doorgaan, maak er iets structureels van. Het moet niet een project of een pilot worden: het is geslaagd hoor, we s toppen ermee (Zaalvoetbalvereniging).’

3.1.3 Adoptie

De KNVB geeft aan dat om het bereik zo groot mogelijk te maken de scholen zijn benaderd door de combinatiefunctionaris. Hij is in de klassen geweest, heeft flyers uitgedeeld en er zijn posters gemaakt. Hierna heeft de KNVB een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor alle geïnteresseerde scholen. De scholen hadden de mogelijkheid om vragen te stellen. Doordat de combinatiefunctionaris tijdens het eerste contact de meeste vragen van de scholen al geïnventariseerd had, kon de KNVB hier goed op inspelen. Vervolgens is de combinatiefunctionaris weer de scholen langs gegaan en heeft kennismakingslessen gegeven. De bereidheid onder de scholen in het begeleiden van de kinderen bleek tegen te vallen. Daarom is er gezorgd voor begeleiding in de sporthal.

Het stadsdeel geeft aan dat zij, voorafgaand aan het bezoek van de combinatiefunctionaris, de scholen middels een brief hebben ingelicht over de zaalvoetbalcompetitie. Op deze manier wisten de scholen dat zij hiervoor benaderd zouden kunnen worden. De brief is verstuurd naar directie en de gymdocenten van alle scholen in het stadsdeel. Hier is niet geselecteerd op bepaalde type scholen. In de brief zijn de kennismakingslessen op de scholen uiteengezet. Na de tweede les heeft het stadsdeel weer een brief gestuurd waarin het plan van de competitie is uitgelegd. Na deze algemene berichtgeving verliep het contact alleen nog via de gymdocenten. De combinatiefunctionaris onderhield het contact met de scholen. Hij is langs de groepen gegaan met flyers en posters om op deze manier de kinderen te bereiken. Doordat scholen voor veel verschillende projecten benaderd worden, besloten niet alle scholen mee te doen aan deze competitie. De contactpersoon op school moet een keuze maken tussen wat hen wordt aangeboden. Veelal is dit iemand van de directie, maar dit verschilt per school. Soms wordt deze beslissing door de groepsleerkracht of vakleerkracht lichamelijke opvoeding genomen. De vraag is welke ‘ingang’ hiervoor het meest geschikt is. De scholen uit de wijk IJburg besloten niet deel te nemen, omdat zij zich op een te grote afstand van de sporthal bevinden. Hierdoor moeten de kinderen van deze scholen te ver (alleen) reizen. Ook het stadsdeel noemt het probleem van de begeleiding van de kinderen. Het was aanvankelijk de opzet dat de kinderen begeleid zouden worden door de gymnastiekdocenten van de scholen, maar deze gaven aan hier geen tijd voor te hebben of te krijgen. Om dit probleem op te lossen zijn er jongeren uit de wijk aangetrokken. Deze jongeren moesten de kinderen uit de wijk echt kennen en ook al enige opleiding in de richting van sport en spel hebben. Uiteindelijk worden deze jongeren opgeleid tot zaalvoetbaltrainer en -begeleider.

Het blijkt dat de zaalvoetbalvereniging weinig met de benadering van de scholen te maken heeft. Zij komen pas in contact met de scholen en de kinderen wanneer het gaat over

inschrijvingen. Daarnaast maakt de vereniging wedstrijdschema's voor de scholen en zorgt het dat de kinderen krijgen wat ze nodig hebben om deel te nemen, zoals de tenues. Verder zijn er gedragsregels opgesteld voor de kinderen. Op deze manier is voor iedereen die deelneemt duidelijk wat er van hem of haar verwacht wordt. Ook is er een mailadres en telefoonnummer waarop de vereniging te bereiken is voor de scholen en (de ouders van) de deelnemende kinderen.

3.1.4 Implementatie

KNVB

De initiatiefnemer van de zaalvoetbalcompetitie voor basisscholen is de KNVB. Vanuit de al reeds bestaande pijlers 'Tijd voor Sport' en 'School en Voetbal' binnen deze bond, is het idee ontstaan om een structureel sportaanbod te creëren tussen de al bestaande sportstimulerende activiteiten. De doelgroep die zij hierbij voor ogen hebben zijn de leerlingen uit de groepen 7 en 8 van de basisscholen uit de wijk Zeeburg. Door de competitie plaats te laten vinden bij de lokale zaalvoetbalvereniging leidt dit tot een lidmaatschap van de zaalvoetbalclub, wat weer leidt tot het structureel bewegen van de kinderen. Op deze manier worden de twee doelen van de KNVB 'kinderen structureel laten bewegen' en 'meer kinderen lid laten zijn van de zaalvoetbalvereniging, zodat er uiteindelijk in de toekomst een jeugdcompetitie opgezet kan worden', getracht te bereiken.

'Voor ons vanuit de KNVB was het om zoveel mogelijk scholen geïnteresseerd te krijgen en vanuit die scholen zoveel mogelijk kinderen en uiteindelijk ook meer leden voor de KNVB te krijgen, dus meer kinderen structureel aan het voetballen te krijgen (KNVB).'

De KNVB is hierbij verantwoordelijk voor het goed laten verlopen van de organisatie en de opbouw van de competitie. Zij dragen zorg voor de productontwikkeling en voor kwaliteitsverbetering van het product en zij hebben een (niet-structureel) aandeel in de financiering van het geheel. Daarnaast begeleiden zij de aangetrokken coaches door middel van het ontwikkelen en aanbieden van een opleiding tot jeugdzaalvoetballeider. De KNVB werkt hierbij samen met Stadsdeel Oost en de zaalvoetbalvereniging. Daarbij wordt aangegeven dat door een verschil in belangen, op het gebied van financiering en verantwoording, het contact met het stadsdeel soms wisselend verloopt. Het contact met de zaalvoetbalvereniging wordt als 'goed' ervaren. De betrokkenheid bij dit project wordt door de KNVB gezien als iets positiefs, ook omdat er interesse voor is vanuit andere stadsdelen en steden.

Stadsdeel Oost

Vanuit de organisatie van naschoolse activiteiten door het stadsdeel is betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie ontstaan. Het stadsdeel ziet dat sporten van belang is voor verschillende gebieden in de samenleving, te weten 'gezondheid', 'integratie' en 'sociale cohesie'. Daarom heeft het stadsdeel tot doel om kinderen structureel aan het sporten te krijgen. Als tweede doel wordt genoemd 'kinderen kennis laten maken met zaalvoetbal'. Stadsdeel Oost is verantwoordelijk voor de coördinatie en organisatie van het project. Daarnaast zorgen ze voor een gedeelte van de financiering, wordt er gezorgd voor menskracht, promotie en materialen, zoals het ter beschikking stellen van de sporthal. Ook onderhoudt het stadsdeel de contacten met de scholen en ziet het zich als eindverantwoordelijke voor de competitie.

'We beschouwen het ook gewoon als één van onze eigen activiteiten en we werken samen met de KNVB, dus wij voelen ons eindverantwoordelijk voor deze competitie.' (Stadsdeel Oost).

Tijdens de organisatie van de zaalvoetbalcompetitie voor scholen heeft het stadsdeel contact met verschillende partijen. Het contact met de KNVB, de zaalvoetbalvereniging en de combinatiefunctionaris verloopt *'hartstikke goed'*. De combinatiefunctionaris wordt zelfs 'onmisbaar' genoemd. Het contact met de scholen verliep niet altijd zoals bedoeld. Zo was er weinig contact met de vakleerkrachten. Verder blijft het lastig om ouders te laten integreren in de vereniging. Dit komt mede doordat er nog niet echt duidelijke taken voor hen zijn tijdens de competitie. Het ontbreekt op locatie aan een duidelijk takenpakket voor vrijwilligers.

De betrokkenheid bij deze zaalvoetbalcompetitie wordt door het stadsdeel als positief ervaren. Dit komt doordat de kinderen in de buurt, na schooltijd enthousiast aan het sporten zijn. Ook de overname van de interventie door andere stadsdelen wordt als positief gezien. Daarnaast geeft het stadsdeel wel aan dat de betrokkenheid soms ook als zwaar wordt ervaren. Het moet niet als even iets erbij gezien worden. Er gaat namelijk veel tijd in het uitvoeren van de taken zitten. Hierom is het zaak goed te blijven focussen.

De zaalvoetbalvereniging

Voor deze ambitieuze zaalvoetbalvereniging is het grootste doel om door middel van het creëren van een jeugdaanbod binnen deze sport de vereniging te kunnen behouden.

'..., zoals Johan Crujff ooit heeft gezegd, de jeugd heeft de toekomst. Je moet jeugd hebben. Hoe lang gaan wij op het hoogste niveau blijven opereren zonder jeugd? Dus je hebt jeugd nodig (Zaalvoetbalvereniging).'

De verantwoordelijkheid van deze vereniging binnen de zaalvoetbalcompetitie valt in het ondersteunen van de combinatiefunctionaris en de begeleiders. Daarnaast worden alle verenigingsstaken uitgevoerd, zoals de leden invoeren in het systeem, het bijhouden van wie contributie betaalt en wie via het Jeugdsportfonds deelneemt. Ook wordt de algehele administratie bijgehouden en worden de wedstrijdschema's gemaakt en andere praktische informatie omtrent de competitie verstrekt. De vereniging houdt een draaiboek bij met daarin de problemen waar ze tegenaan zijn gelopen en hoe deze zijn aangepakt. De zaalvoetbalvereniging staat in contact met alle betrokken partijen: de KNVB, Stadsdeel Oost, de combinatiefunctionaris, de coaches, de scholen, de ouders en de deelnemende kinderen. De KNVB en het stadsdeel worden *'grote machten'* genoemd. Het contact verloopt wel goed, maar deze twee partijen gaan in bepaalde dingen ook hun eigen gang wat als minder fijn wordt ervaren. Het contact met de combinatiefunctionaris en met de coaches verloopt daarentegen optimaal. Waarbij moet worden opgemerkt dat de combinatiefunctionaris al een lange tijd betrokken is bij de zaalvoetbalvereniging. Over hoe het contact verloopt met de scholen, de ouders en de kinderen wordt weinig opgemerkt. Wanneer er gevraagd wordt hoe de betrokkenheid van de vereniging in de organisatie van het project wordt ervaren, wordt er geantwoord dat men zich bescheiden op moet stellen. Het kind moet centraal staan en er moet voldoening gehaald worden uit het laten sporten van kinderen. Negatieve punten aan de deelname zijn dan ook niet te vinden volgens de vereniging.

3.1.5 Duurzaamheid

Voor de toekomst wil de KNVB een doorstroom creëren in het jeugdzaalvoetbal. Er moet een aansluiting komen op de juniorenteams, zodat zaalvoetbal aantrekkelijk blijft voor de jeugd. Hiervoor is het noodzakelijk dat de deelnemende kinderen lid blijven van de zaalvoetbalvereniging. Binnen de zaalvoetbalcompetitie voor scholen wil de KNVB in de toekomst ook aandacht gaan geven aan het bijbrengen van inhoudelijke zaken zoals normen en waarden, bewustheid van gezondheid en respect. Op deze manier zal het gedrag van de kinderen positief beïnvloed moeten worden. Volgens de KNVB moet er een product komen *‘waar stadsdelen niet omheen kunnen.’* Wanneer er structurele effecten aangetoond kunnen worden en deze gemakkelijk gepresenteerd kunnen worden aan derden, met wat de kosten zijn voor het geheel, maakt dat het makkelijker de interventie ergens anders te implementeren.

Stadsdeel Oost ziet in de toekomst de totale verantwoordelijkheid voor de zaalvoetbalcompetitie voor scholen bij de zaalvoetbalvereniging liggen. Of dit realistisch is, is de vraag. Gezien de inspanningen van de combinatiefunctionaris (vanuit het stadsdeel) zal goed gekeken moeten worden naar de te verdelen lasten. Het stadsdeel zou de competitie graag opzetten in alle wijken van Oost. Hiervoor zullen meerdere sportlocaties in het stadsdeel gebruikt moeten worden, om de lokale bereikbaarheid in de buurt te creëren.

De zaalvoetbalvereniging wil voor de toekomst een doorstroom bewerkstelligen in het zaalvoetbal. De zaalvoetbalcompetitie voor scholen wordt hierin als positief middel gezien. Als het aan de vereniging ligt gaan zij hier de aankomende jaren mee door. Daarnaast wil de vereniging graag dat er een jeugdcompetitie opgestart wordt. Hiervoor is er meer jeugdzaalvoetbalaanbod nodig in de omgeving. Wanneer dit er is kan er onder elkaar gespeeld worden. Er wordt aangegeven dat de vereniging hierbij wel de steun van de KNVB nodig heeft.

‘We staan te trappelen, we willen het. En dat is het hele waar ik me eigenlijk meer druk om maak. Kinderen willen voetballen in KNVB-verband, dat kunnen we niet, omdat wij verkeerd wonen, in de Randstad. ...Het is misschien een utopie denk ik. Dus ik moet me beperken in de mogelijkheden die er zijn. En ja, misschien is dat een droom, ook van de KNVB ook van mij als vereniging en dergelijke, dat dat ooit uitkomt. Handjeklap doe je met twee handen en niet alleen.’ (Zaalvoetbalvereniging)

3.1.6 Succes- en faalfactoren

Tijdens de implementatie van het project liepen de organiserende partijen tegen een aantal knelpunten aan. Ten eerste was vooraf bepaald dat de begeleiding van de kinderen onder de verantwoording van de scholen moest vallen. De scholen bleken hier echter geen tijd en personeel voor te hebben. Om te voorkomen dat de scholen niet zouden deelnemen aan de competitie moest de verantwoording voor de kinderen ergens anders komen te liggen. Er werd besloten om jongeren uit de wijk aan te trekken die als leiding en coach konden fungeren. De KNVB heeft geprobeerd om hierin een samenwerking tussen henzelf en een ROC te bewerkstelligen. Jongeren zouden dit als een stage binnen het project kunnen doen. Op deze manier zouden de jongeren worden opgeleid en de kinderen worden begeleid. Dit bleek echter niet zo goed te werken als verwacht. Daarnaast moet de KNVB elk jaar weer opnieuw investeren in nieuwe stagiaires. Daarom zijn er jongeren uit de wijk aangetrokken door de

combinatiefunctionaris. Deze jongeren zijn al enigszins bekend met het begeleiden van sport- en spelactiviteiten van kinderen. De KNVB zal voor een opleiding zorgen. De jongeren worden begeleid door de combinatiefunctionaris en de zaalvoetbalvereniging. De vereniging heeft hiervoor een aantal protocollen ontwikkeld. Elke jongere die als coach aan de slag gaat, heeft een map gekregen met alle regels die gelden binnen de competitie, de wedstrijdschema's en een tekening van een speelveld, zodat zij de kinderen uitleg kunnen geven. Ook worden zij begeleidt in het contact met de kinderen en met de ouders. Enthousiasme en motivatie maken de meeste jongeren tot geschikte leiders. De verantwoordelijkheid die deze coaches zouden moeten dragen is nog niet voor elke jongere vanzelfsprekend. Dat iemand een voorbeeldfunctie kan vervullen blijkt wel een voorwaarde. De KNVB zegt hierover:

'Dus als er jongens zijn, die na vier keer nog steeds niet in de gaten hebben, dat het niet de bedoeling is dat je met twee telefoons en je petje op en met je straatschoenen in de zaal staat te coachen, dan kan je er wel vanuit gaan dat iemand niet geschikt is.' (KNVB)

Naast het gebrek aan betrokkenheid vanuit de scholen wordt ook het gebrek aan betrokkenheid bij ouders als een probleem gezien. Een factor die hierin mee speelt, is volgens de KNVB en het stadsdeel, het tijdstip waarop de competitie plaatsvindt. Hierdoor zijn de ouders vaak niet in staat om te komen helpen. Ook geeft het stadsdeel aan dat er nog geen specifieke taken voor ouders binnen de competitie zijn opgesteld om op die manier ouders te betrekken. Hiervoor moet de competitie zich eerst verder ontwikkelen. Toch is het volgens het stadsdeel van belang om de ouders erbij te hebben. Het verenigingsleven, waar Nederland om bekend staat, valt op staat immers met het hebben van goede vrijwilligers. Een probleem hierbij is het ontbreken van een kantine of clubhuis van de zaalvoetbalvereniging. Een clubhuis kan ervoor zorgen dat er meer binding ontstaat. Tevens zijn ouders belangrijk in het laten meedoen van meisjes. De deelname van meisjes aan de competitie blijft namelijk achter. Het is zelfs teruggelopen ten opzichte van vorig jaar. Het stadsdeel heeft een ouderbijeenkomst georganiseerd om te vertellen dat sporten ook voor meisjes nuttig is. Tot slot geeft het stadsdeel nog aan dat er sprake is van een taalbarrière. Ouders spreken vaak een andere taal, wat de communicatie lastig maakt. In de opleiding die de KNVB de coaches aanbiedt zal het benaderen van ouders ook een onderdeel zijn. Op deze manier kan het benaderen van de ouders via hen gaan.

Vanzelfsprekend is het hebben van voldoende geld een belangrijke voorwaarde. Dit zeggen alle drie de partijen op het niveau van de organisatie. Zonder voldoende financiële middelen zal de competitie niet van de grond komen of moeten stoppen. Aan de andere kant wordt het belangrijk gevonden dat geld geen drempel mag vormen voor de deelname van de kinderen. De samenwerking met Jeugdsportfonds biedt daarin uitkomst, aldus het stadsdeel:

'Ja, het hele belangrijke is, de kosten voor de contributie. Er zijn heel veel kinderen die het niet kunnen betalen, maar daarvoor hebben we een afspraak gemaakt met het Jeugdsportfonds. Dat kennen jullie misschien wel. Dus op die manier is het eigenlijk ook heel simpel opgelost.' (Stadsdeel Oost)

De zaalvoetbalvereniging houdt bij welke kinderen aangemeld zijn bij Jeugdsportfonds. Zowel de KNVB als het stadsdeel zien het ook als voorwaarde dat het sporten plaats moet vinden in de buurt waar kinderen wonen en leven. Doordat de sporthal in de wijk staat, is het makkelijk bereikbaar voor de doelgroep. Dit maakt de deelname aan de competitie

laagdrempelig. Een andere voorwaarde, die beide partijen noemen, is dat alle betrokken partijen enthousiast moeten zijn in wat ze doen. Een goede samenwerking en afspraken tussen de partijen is daarbij van belang, volgens de KNVB. Tevens wordt hierbij aangegeven dat het werk van de combinatiefunctionaris en de vereniging erg belangrijk zijn.

‘Voor het draagvlak bij de club, maar vooral voor alle facilitaire dingen er omheen, zoals wedstrijdzaken het invoeren van eigenlijk alle facilitaire dingen die bij de vereniging moeten gebeuren, het inschrijven van de leden, ja daar is ie [medewerker van de vereniging] cruciaal voor.’ (KNVB).

In het contact met het stadsdeel is het volgens de KNVB erg belangrijk om een goede visie te hebben over de meerwaarde van de competitie. Samenwerking met het stadsdeel in dit project wordt namelijk als erg belangrijk gezien. De bond moet dus met een goed product aankomen bij het stadsdeel. Het hebben van een goede visie helpt daarbij. Het stadsdeel geeft ook aan dat, omdat er veel geld omgaat in de organisatie van de competitie er een duidelijk resultaat voor ogen gehouden moet worden. Tevens vinden beide partijen het noodzakelijk om als organisatie aanwezig te zijn. Het stadsdeel:

‘Af en toe even je neus te laten zien, om te kijken of alles goed gaat, dat is belangrijk. Dus niet alleen als het fout gaat moet je aanwezig zijn, maar als het goed gaat, moet je ook aanwezig zijn.’ (Stadsdeel Oost)

De factoren die bij de vereniging meespelen zijn van praktische aard. Concrete problemen die zich voordoen moeten worden opgelost. Zo was er in het eerste jaar een probleem met de inschrijving; overal kregen de kinderen een apart formulier voor. Het tweede jaar is er één formulier ontwikkeld. Dit maakt het geheel overzichtelijk voor zowel de kinderen als de vereniging. Ook vindt de vereniging het van belang dat alles in het Nederlands gecommuniceerd wordt. De kinderen mogen onderling niet in hun eigen taal spreken. Ook de leiding mag alleen met de kinderen in het Nederlands praten. Alle problemen waar tegen aangelopen is, zijn bijgehouden in een draaiboek. Hierin is opgeschreven wat de problemen waren en hoe deze zijn opgelost. Zo kon er het tweede jaar rekening gehouden worden met deze verschillende punten. De vereniging geeft verder aan dat de organisatie goed moet staan. Communicatie met de andere partijen is daarbij belangrijk. Zoals aangegeven ervaart de vereniging dit niet altijd als optimaal. Toch moet je als vereniging ook standvastig zijn en eigen problemen oplossen.

‘Als vereniging ben ik ja, overgeleverd aan de KNVB ook de stadsdeel. En dat zijn toch wel grote machten, die gaan hun eigen weg. Die bespreken wat onder elkaar, misschien zonder met mij en dan moet ik het maar te horen krijgen. Die soort dingen waren er in het begin heel veel. En, oké later is het dan allemaal een beetje gefilterd...’ (Zaalvoetbalvereniging)

‘Maar het is niet zo van we gaan iets bedenken met z’n allen, met de KNVB en het stadsdeel toch meer hoor. Nee, nee dat doen we niet. Meestal is het de vergadering. En wat wij hier dan zelf aan problemen tackelen, dat geven we aan de KNVB en het stadsdeel niet door. Want ik vraag me af; wat moet ik met zo’n oplossing? Het is toch ons probleem, hier, dan lossen wij het zelf op. Maar, het wordt allemaal bijgehouden. Ja. Voor het draaiboek, hou ik alles bij. Als wij volgende seizoen weer gaan, dan moet dat dan weer weggefilterd zijn, dan moeten we het niet meer hebben (Zaalvoetbalvereniging).’

3.2 Intermediairs

3.2.1 Bereik

Het onderdeel 'bereik' kent op het niveau van de scholen twee verschillende stappen. In de eerste plaats gaat het om de manier waarop zij benaderd zijn door de organisatie (de KNVB en het stadsdeel). Daarbij gaat het er om of het is gelukt om leerkrachten en/ of directeuren te overtuigen mee te werken aan de interventie. In de tweede plaats gaat het er om of het de deelnemende scholen lukt om de leerlingen te bereiken.

Over de manier waarop de scholen zijn benaderd door de organisatie zijn ze over het algemeen positief. Hierin speelt de combinatiefunctionaris ook een grote rol. Nadat ze door het stadsdeel zijn voorbereid op de komst van de combinatiefunctionaris is hij degene die in het begin met regelmaat langskomt om de school op de hoogte te brengen van de plannen en om brieven af te leveren voor ouders. In deze fase is dit jaar de rol voor de scholen een stuk kleiner geworden, omdat de begeleiding van de teams door de organisatie zelf werd geregeld. Dit is in het licht van het (potentiële) bereik van de interventie als positief te ervaren, maar zal voor de betrokkenheid van de school en eventueel ouders minder positief kunnen worden ervaren. Een vakleerkracht geeft over de rol van de combinatiefunctionaris aan:

'Nee, we hebben gewoon contact met hem en hij regelt eigenlijk alles, dus we hoeven ook eigenlijk niks te doen.'

Deze informatievoorziening wordt op zichzelf nog wel vaak als verbeterpunt genoemd. Met name over de start van de competitie zou onduidelijkheid zijn geweest. Dit heeft medewerkers van scholen soms gedemotiveerd om tijd te steken in de promotie van de competitie. De betrokken school beoordeelde de informatievoorziening wel zeer positief, behalve dat er onduidelijkheid zou zijn geweest over de begeleiding van school naar de sporthal. Dit zou er voor hebben gezorgd dat ouders hun kinderen geen toestemming hebben gegeven omdat ze het te gevaarlijk vonden.

Uit de gesprekken met scholen blijkt dat zij hun rol als intermediair op verschillende manieren interpreteren. Enerzijds zijn er enkele scholen die de organisatie en begeleiding erg naar zich toe trekken en anderzijds zien scholen zichzelf meer als 'doorgeefluik' voor de informatievoorziening. Met name deze laatste groep is groot en de rol van de school is niet anders dan dat zij de informatie doorgeeft. Vervolgens wordt dit wel duidelijk als meerwaarde gezien, omdat ze op deze manier in staat zijn deel te nemen aan de interventie. De inzet van groeps- en vakleerkrachten voor de begeleiding van voetbalteams wordt vaak als onmogelijk gezien.

De scholen die zich daadwerkelijk met de begeleiding van de teams rondom en/ of tijdens de competitie bemoeien geven aan dat zij dat eigenlijk ook van andere scholen verwachtte. En dat het volgens hen ligt aan een gebrek aan betrokkenheid bij de schoolleiding en/ of ouderraad.

'Om de druk dus bij de coaches weg te halen en dus rust in de tent te krijgen, is het belangrijkst dat de school meer betrokken is. (...) Op het moment dat ze in de hal zijn, dan heeft die organisatie de verantwoording. Maar het stukje daar voor moet echt vanuit school.'

Over het bereiken van de doelgroep zijn de scholen enthousiast. Hierin is een verschil te zien tussen de scholen waar door leerlingen al veel wordt gesport en waar de competitie dus als iets extra's wordt gezien. Daarnaast zeggen leerkrachten van scholen waar de sportdeelname veel lager ligt dat zij echt kinderen zien deelnemen die anders nooit structureel aan sport zouden doen. Daarbij moet worden opgemerkt dat er op sommige van deze scholen ook nadrukkelijk is ingezet op het betrekken van deze minder actieve doelgroep. De drempel van de zaalvoetbalcompetitie blijkt daarbij laag genoeg om deel te nemen.

De combinatiefunctionaris heeft de scholen bezocht om de zaalvoetbalcompetitie te promoten. Op deze manier heeft hij geprobeerd de doelgroep te bereiken. Dit jaar zijn er meer teams dan vorig jaar en zijn er dus meer kinderen bereikt. Daarbij moet wel gezegd worden dat er in de meisjescompetitie een terugloop is te zien van zeven naar vier teams. Waar dit door komt, is niet helemaal duidelijk. Het gebrek aan vrouwelijke coaches, zou hierin een rol kunnen spelen. Een voordeel dat de combinatiefunctionaris had bij het bereiken van de kinderen, is dat hij vanuit vorige functies en projecten al veel contacten heeft opgebouwd met de kinderen en de scholen in de wijk.

'En dus was het voor mij heel makkelijk om ook daarin te bewegen. Je bent een bekend gezicht en dan ben je altijd welkom. Kijk het is natuurlijk moeilijker als ik je niet ken en je wilt ... tijdens schooltijd in mijn klas de les verstoren. Na, ik denk niet dat heel veel mensen dat kunnen. Kijk want als je dan toch al een bekend gezicht hebt dan ben je altijd welkom. Ook natuurlijk voor de kinderen die je al ook eigenlijk kennen, die krijg je tijdens de sportlessen.'
(Combinatiefunctionaris)

In de wijk waar de kinderen die meedoen aan de zaalvoetbalcompetitie wonen zijn redelijk veel kinderen waarvan het inkomen van de ouders onder het minimum zit. Toch hoeft het voor deze kinderen geen probleem te zijn om deel te nemen aan de competitie. Dit komt omdat zij een beroep kunnen doen op het Jeugdportfonds. Op deze manier worden de kinderen van minder vermogende ouders ook bereikt. Op scholen waar veel kinderen zitten die al aan sport doen bleek het moeilijker om een team samen te stellen. Er wordt hierbij gezegd dat dit veelal op 'witte scholen' het geval is. Het bereiken van deze kinderen was lastiger door hun andere verplichtingen.

Het bereiken van de kinderen door de coaches gaat vooral over het blijven deelnemen. Zij komen immers pas in aanraking met de kinderen wanneer deze al besloten hebben mee te doen aan de zaalvoetbalcompetitie. Wel wordt er door de coaches over gesproken dat er weinig meisjes deelnemen aan de competitie. Het promoten van het voetbal voor meisjes gebeurt wel, maar toch wordt deze groep niet goed bereikt. De coaches denken dat het kan liggen aan de ouders, omdat zij hun dochters liever niet in het donker over straat laten gaan naar de sporthal. Ook de school zou hierin meer moeten doen, volgens de coaches. Wanneer zij meer promoten en er ook meer voor over hebben, zou dat een verschil maken. Nu gaan de kinderen -en dus ook de meisjes- zonder begeleiding van en naar de sporthal. Verder is het grootste belang van de coaches de omgang met de kinderen. Er wordt gesproken over het wederzijds respect. De

coaches staan boven de kinderen, dus de kinderen moeten hen respecteren, maar de coaches moeten ook respect voor de kinderen hebben. Ook de manier van aanspreken en omgang bepaalt hoe de kinderen tegenover de zaalvoetbalcompetitie staan en of zij blijven. De coaches geven aan dat de relatie met de kinderen rustig, duidelijk en respectvol moet zijn.

3.2.2 Effect

Scholen zeggen over het algemeen weinig aanwijsbare effecten van de zaalvoetbalcompetitie te zien. Wel zien ze (zoals hierboven beschreven) dat er kinderen bereikt worden die in hun ogen anders niet structureel aan sport zouden doen. Hierbij gaat het om kinderen die zowel op sociaal-emotioneel of fysiek vlak niet door leerkrachten werden ingeschat als geïnteresseerden, maar ook kinderen van ouders waarbij deelname aan dergelijke sportactiviteiten normaal niet tot de mogelijkheden behoort. Met kinderen van andere scholen spelen wordt door scholen ook als waardevol beschouwd. Met name het feit dat kinderen in contact komen met jongens en meisjes van verschillende leeftijden en achtergronden, en ze deze leren respecteren wordt door leerkrachten als positief gezien.

De combinatiefunctionaris spreekt niet over concrete effecten. Wel wordt er met deze zaalvoetbalcompetitie bereikt dat kinderen enthousiast aan het sporten zijn. De combinatiefunctionaris ervaart zijn betrokkenheid als zeer positief.

'Ja, het is een topbaan, voor mij ook. Ik houd van zaalvoetbal. Ja, en van je hobby je werk maken, nou wat wil je nog meer?' (Combinatiefunctionaris)

Doordat de coaches vorig jaar niet betrokken waren bij de zaalvoetbalcompetitie, kunnen zij niet aangeven of en wat voor effecten zij zien. Er is al wel enige vooruitgang te zien in het elkaar leren kennen en de sportiviteit naar andere teams toe bij winst of verlies. Ze merken daarnaast ook dat het leeft. De kinderen kijken op de website en houden bij wat de andere teams uit hun poule hebben gedaan. De coaches ervaren de betrokkenheid verder als positief. Soms is het ook wel zwaar, wanneer de kinderen erg druk en soms ook vervelend zijn, maar hier wordt goed mee omgegaan. De coaches blijven positief en ook onderling kunnen ze in zulke situaties op elkaar steun rekenen.

3.2.3 Adoptie

Omdat de interventie een school weinig belasting lijkt te bezorgen kan worden gezegd dat de adoptie van de interventie op scholen in eerste instantie goed tot stand komt. Of het daarbij om een duurzame inbedding van de interventie gaat is echter de vraag, omdat dat erg afhankelijk is van partijen buiten de school. Het is niet ondenkbaar dat met het wegvallen van deze partijen de scholen zelf niet de kracht zullen hebben om de competitie draaiende te houden.

De betrokkenheid vanuit zowel leerkrachten als directieleden van scholen wordt door sommige geïnterviewden wel als onvoldoende beoordeeld. Zeker daar waar de scholen wel trots zijn dat er een zaalvoetbalteam onder de naam van de school deelneemt aan de competitie. 'Voor wat, hoort wat' lijkt het devies.

Om de scholen te bereiken is de combinatiefunctionaris bij alle scholen persoonlijk langs geweest met promotiemateriaal (flyers en posters). In de klassen heeft hij verteld wat de

competitie inhoudt en gepeild of er animo was onder de kinderen. Vervolgens is hij terug gekomen om zaalvoetbalclinics te geven, om op deze manier de kinderen enthousiast te krijgen. Tijdens de benadering van de scholen werkte het in zijn voordeel dat hij al bekendheid had binnen de meeste scholen. Toch waren er ook scholen die niet meteen enthousiast waren. Door het nog een keer te proberen was het mogelijk om ook deze scholen voor zich te winnen. De coaches spreken niet over de adoptie. Ze weten dat de scholen benaderd zijn door de combinatiefunctionaris, maar verder hebben zij hier niets mee van doen.

3.2.4 Implementatie

Scholen

De school is in eerste instantie door het stadsdeel benaderd voor deelname aan de zaalvoetbalcompetitie. Vervolgens werd het werven van leerlingen op scholen door mensen van de zaalvoetbalvereniging gedaan, waarbij de KNVB ondersteuning heeft geboden. Hierin heeft de combinatiefunctionaris, als vertegenwoordiger van zowel de competitie als van de vereniging en het stadsdeel veelal het voortouw genomen.

Op een enkele school na hebben de deelnemende scholen van vorig jaar dit jaar allemaal weer meegedaan. Daarbij is er wel wat verschoven in het aantal deelnemende teams. Met name de hoeveelheid meisjesteams is kleiner dan vorig jaar. Volgens scholen is het gebrek aan vrouwelijke coaches hiervan een oorzaak. Dit zou ouders ervan hebben weerhouden hun dochters toestemming te geven om deel te nemen.

In de implementatie werd als knelpunt aangegeven dat de periode tussen het einde van de oude competitie en de start van de nieuwe erg lang duurt. Hierdoor zou de motivatie onder leerlingen en docenten verslappen en zouden daardoor minder kinderen deelnemen. Ook zou in de aanloop naar de start van de competitie eerst een startbijeenkomst moeten zijn om zo een eenduidige informatievoorziening te krijgen. Het afgelopen jaar kwam de competitie voor veel betrokkenen pas weer onder de aandacht toen de kick-off van de competitie plaatsvond.

Combinatiefunctionaris

Vanuit de KNVB en Stadsdeel Oost is de vraag bij de combinatiefunctionaris neergelegd om de zaalvoetbalcompetitie te realiseren. Het doel dat de combinatiefunctionaris voor ogen heeft met deze competitie is dat er een mogelijkheid moet komen voor jeugd om te zaalvoetballen in competitieverband. De taken van de combinatiefunctionaris zijn erg divers, hij fungeert als de spil in het netwerk.

'De betrokkenheid? Nou ja, het opzetten natuurlijk. De promotie. De hele opzet daarvan. Alles wat je denkt van waar een competitie, wat een competitie nodig heeft om te lopen, ja dat doe ik eigenlijk (...) En dan heb je echt over plannen van wedstrijden, regelen van scheidsrechters, regelen van begeleiders, de zaalhuur moet geregeld zijn, de trainingen moeten geregeld worden, speelschema's, toernooitjes, promotie, ouders, scholen, leerkrachten, ja alles er omheen (Combinatiefunctionaris).'

De combinatiefunctionaris heeft contact met alle overige betrokken partijen, te weten de KNVB, Stadsdeel Oost, de zaalvoetbalvereniging, de coaches, de scholen, de ouders en de

deelnemende kinderen. Er wordt aangegeven dat het contact met al deze partijen goed verloopt. De betrokkenheid als combinatiefunctionaris aan dit project wordt als zeer positief ervaren. Vooral het laten voetballen van de kinderen maakt de betrokkenheid positief voor de combinatiefunctionaris.

De coaches

De coaches hebben als voornaamste doel kinderen structureel laten bewegen. Daarnaast vinden zij het belangrijk dat de kinderen daarbij leren luisteren naar elkaar en leren samenspelen. Ook willen zij de kinderen beter leren voetballen. De coaches zetten voorafgaand aan de wedstrijden het speelveld klaar. Daarnaast begeleiden zij de kinderen. Dit begeleiden gebeurt als coach van bepaalde 'eigen' teams tijdens het spel, maar ook als leiding van alle kinderen in de sporthal. Verder fungeren de coaches als scheidsrechters en trainers. De begeleiders hebben contacten met de zaalvoetbalvereniging, de combinatiefunctionaris, de ouders en de kinderen. Deze contacten verlopen positief. Op de vereniging en de combinatiefunctionaris kunnen zij terugvallen, wanneer dit nodig is. Dit wordt als fijn ervaren. Ook de totale betrokkenheid van hen als coaches wordt als positief ervaren.

'Maar het is toch ook zo, als ze bezig met een wedstrijd zijn, dat je toch, aah ik krijg dan een beetje kippenvel als ze bijna scoren. Zo van: Kom op jongens, kom op.' (Coach)

3.2.5 Duurzaamheid

Over het behoud van de interventie kunnen scholen op dit moment nog weinig zeggen. Ze geven aan dat ze positief zijn over hun deelname in de toekomst, maar ook dat dit afhangt van de manier waarop de organisatie knelpunten op kan lossen. Of hun leerlingen uiteindelijk behouden worden als leden van de zaalvoetbalvereniging kunnen scholen geen uitspraken doen. Wel denken ze dat een vervolg van de competitie op de middelbare school uitkomst kan bieden. Dit is afhankelijk van de mogelijkheid om met dezelfde teams samen te blijven spelen.

Voor de toekomst wil de combinatiefunctionaris het jeugdzaalvoetbal laten groeien. Hiervoor is het noodzakelijk dat naast de betrokken zaalvoetbalvereniging, ook andere verenigingen een D-competitie opzetten. Dat maakt het mogelijk om tegen elkaar uit te komen in de competitie. Wanneer er specifiek over deze zaalvoetbalcompetitie voor scholen gesproken wordt dan heeft de combinatiefunctionaris tot doel om de kinderen niet 'kwijt te raken'; ze moeten worden vastgehouden. Daarvoor is er ook aanbod na deze competitie nodig, zodat zij kunnen doorstromen.

'Ja, je bent bezig met een traject, dat is net rails op een gegeven moment houdt dat op. En als je dan verder bouwt aan die rails, dan hou je ze langer op het spoor.' (Combinatiefunctionaris)

Dat het voor herhaling vatbaar is weten de coaches zeker. Zij zien een uitdaging in de nieuwe lichter kinderen die eraan gaat komen. Deze kinderen nieuwe dingen leren, is wat zij belangrijk vinden.

'...je komt weer nieuwe jongens tegen, met de hoop dat je ze weer wat bij kan leren. En je hebt jongens, ja die toch bepaalde technieken niet beheersen, ik probeer ze dat aan te leren. Passen, koppen, van alles het samen spelen met elkaar, het regels leren van zaalvoetbal. En dat is toch,

het geeft mij wel een voldoening als ik die jongens iets kan leren. Een prettig gevoel van oké ik heb die jongens weer wat geleerd, ze hebben wat aan mij, ik heb wat aan die jongen. Want ik leer ook van die jongens natuurlijk.’ (Coach)

Daarnaast geven ze aan dat ze het meisjesvoetbal meer ‘omhoog’ willen hebben. Het is er nu wel, ondanks het weinige animo, maar het motiveren van de meisjes om mee te doen, dat zouden zij in de aankomende jaren meer willen zien.

3.2.6 Succes- en faalfactoren

Scholen geven aan dat het succes van de interventie voortkomt uit het feit dat ze er weinig voor ‘hoeven’ te doen. Dit terwijl er ook scholen zijn die vinden dat zij meer bij de competitie betrokken zouden moeten zijn. Daarbij wordt het ontmoeten van kinderen van andere scholen, leeftijden, culturen en geslacht als meerwaarde gezien. De organisatie van de competitie wordt door de scholen die zich er niet direct mee bemoeien als sterk gezien. Dat de competitie in eerste instantie als een schoolactiviteit wordt gezien is een succesfactor voor de kinderen voor wie de drempel naar de sportvereniging nog te hoog is. Scholen zien de rol en bekendheid van de combinatiefunctionaris overigens als duidelijke succesfactor die in veel aspecten van de interventie terugkomt.

Faalfactoren zijn volgens de (vak)leerkrachten van scholen vooral het gebrek aan betrokkenheid bij de directie van scholen en bij de ouders. Dit kan deels verbeterd worden door heldere informatie te verstrekken over de verantwoordelijkheid rondom de competitie. Daarbij valt te denken aan vrouwelijke coaches voor damesteams of het verzorgen van het vervoer van en naar de sporthal.

De combinatiefunctionaris geeft aan dat hij niet echt tegen grote obstakels aangelopen is. Het enige concrete voorbeeld dat hij noemt is het gebruik van de vele formulieren voor de inschrijving het eerste jaar. Dit is samen met de vereniging opgelost. Verder hebben zich geen grote problemen voorgedaan. Alles was gemakkelijk op te lossen.

‘Ja, maar dat bedoel ik met vorig jaar, dan ga je en gaandeweg kom je dingen tegen en daar kan je nu gewoon op inspringen. Dit jaar doen we het zo. Dan zijn we van het probleem af.’ (Combinatiefunctionaris)

Het oplossen van de problemen verliep goed, door een goede samenwerking met de KNVB, het stadsdeel en de vereniging.

Verder geeft de combinatiefunctionaris aan dat de tijd waarin de competitie plaats kan vinden beperkt is, door die twee keer in de week dat de zaal beschikbaar is. Toch streeft hij er naar de kinderen wel minstens één keer in de twee weken, het liefst één keer in de week te laten voetballen. Hier moet rekening mee gehouden worden. Een voorwaarde is dus dat er een voldoende aantal uur voldoende zaalruimte ter beschikking is.

De terugloop in het aantal meisjesteams, van zeven vorig jaar naar vier dit jaar, vindt de combinatiefunctionaris jammer. Hij wil de meisjes uit groep acht, die volgend jaar niet meer

meedoen in deze competitie, dan ook niet 'kwijtraken'. Daarom is het van belang dat er een doorstroom komt aan de hand van een KNVB-competitie.

De coaches lopen niet zo zeer tegen organisatorische problemen op, waar zij mee te maken krijgen is voornamelijk het gedrag van de kinderen. Er ontstaan problemen wanneer de kinderen niet luisteren of andere kinderen uitschelden. Hiervoor zijn goede regels afgesproken met de vereniging en de zaalvoetbalcompetitie. De coaches lossen het in eerste instantie zelf op, als het nodig is met de hulp van elkaar. Loopt het echt de spuigaten uit, dan worden de kinderen naar de combinatiefunctionaris of de medewerker van de vereniging gestuurd. Omdat er binnen de zaalvoetbalcompetitie net zo'n structuur aangehouden wordt als op scholen, heeft dit veel impact op de kinderen. De coaches worden meester of juf genoemd. De combinatiefunctionaris en de medewerker van de vereniging dragen andere kleding dan de coaches, zij dragen allemaal hetzelfde trainingspak. Dit maakt het duidelijk voor de kinderen. Deze regels staan overigens ook in de protocollen van de vereniging, die al eerder genoemd zijn. Tevens wordt er bijgehouden wie wat heeft gedaan. Mocht het vaker voorkomen dat een kind zich misdraagt, dan wordt er wat aan gedaan.

De coaches noemen ook het gebrek de betrokkenheid vanuit de school als probleem. Bijvoorbeeld bij de terugloop van de meisjesteams vinden zij het jammer dat de scholen zich niet méér inzetten om meer meisjes aan het voetballen te krijgen, door onder andere die kinderen te begeleiden naar de sporthal.

Naast de problemen die zich voordoen zien de coaches ook een aantal voorwaarden waar je aan moet voldoen als coach. Je moet affiniteit hebben met sporten en met kinderen, het is van belang dat je als coach uit de buurt komt van waar de kinderen wonen en als trainer geef je het goede voorbeeld. Ook het functioneren als team met de coaches onderling wordt als belangrijk gezien. Naast het elkaar helpen en steunen vindt er na afloop, wanneer de kinderen weg zijn een nabespreking plaats met de coaches, de combinatiefunctionaris en de vereniging. Hier worden dingen besproken van die dag en worden er afspraken gemaakt over dingen die anders aangepakt moeten worden.

'Je opereert ook met elkaar collegiaal, he. Je probeert even zo te doen of zo. Zoals hij [andere coach in het gesprek] leert mij de regels over zaalvoetbal, want ik ken niet elke regel. ... Onthoud je het toch voor de volgende keer en dan doe je het wel wat beter.... We doen sowieso elke donderdag en maandag doen we een nabespreking, echt met z'n allen. We hebben elkaar meestal nog wat te zeggen. Dus dat doen we met ons samen zelf en dan echt pas als de kinderen weg zijn, bespreken wij nog na.' (Coach)

3.3 Doelgroep

In de deze paragraaf worden de resultaten van de interviews met de kinderen weergegeven waarbij wordt ingezoomd op de onderdelen bereik, effect en duurzaamheid.

3.3.1 Deelnemende kinderen

De benadering van de kinderen is over het algemeen positief beoordeeld. Er werd aangegeven dat er vaak aandacht was voor de competitie door zowel de vakleerkracht bewegingsonderwijs als de combinatiefunctionaris. Daarbij geven kinderen wel aan dat er soms onduidelijkheid bestond over de verschillende data en tijden. Dit is voor de deelnemende kinderen uiteindelijk geen drempel gebleken.

Uit de gesprekken met de kinderen, die deelnemen aan de zaalvoetbalcompetitie, blijkt dat de kinderen zijn onder te verdelen in twee groepen. Enerzijds de kinderen voor wie het zaalvoetbal een extra activiteit is naast hun andere sport(en) en anderzijds kinderen voor wie de competitie soms de enige vorm van bewegingsactiviteit is naast de reguliere lessen bewegingsonderwijs.

Kinderen hebben vaak aangegeven dat het competitieaspect ze erg motiveert. Het niveau van medespelers en tegenstanders wordt als belangrijk gezien. Dit betekent dat het halverwege op niveau herindelen van de groepen erg belangrijk is. Uit de gesprekken met de kinderen komt naar voren dat dit niet voor iedereen gelukt is.

Het samen spelen met kinderen uit andere leerjaren en andere scholen wordt door de meeste kinderen als positief ervaren.

Op de vraag wat ze allemaal konden leren van de zaalvoetbalcompetitie kwam bij meerdere kinderen naar voren dat ze om hebben leren gaan met winnen en verliezen. Hierin speelt waarschijnlijk de coach een belangrijke rol.

Een aantal kinderen geeft aan dat zij zelf, maar ook hun ouders, niets weten van de kick-off dag. Dit is opmerkelijk aangezien hier in de interventieomschrijving aandacht aan wordt geschonken met betrekking tot de ouderbetrokkenheid.

Over de duurzaamheid zeggen kinderen dat ze als er een vervolg op de middelbare school zou zijn daar graag aan mee zouden doen. Wel zeggen ze dat ze dan graag in hetzelfde team willen blijven voetballen.

3.3.2 Niet deelnemende kinderen

De gesprekken met de kinderen die niet deelnemen aan de zaalvoetbalcompetitie leverde een mooi beeld op van de redenen om niet deel te nemen. De voornaamste reden is dat kinderen al lid zijn bij een sportvereniging en daarom geen tijd of toestemming van hun ouders hebben om deel te nemen aan de zaalvoetbalcompetitie.

'Ik heb nog heel veel andere dingen te doen en ik heb niet zoveel tijd.' (Meisje uit groep 7)

Uiteraard kent deze groep ook kinderen die überhaupt geen interesse in voetbal hebben of voor wie teamsport geen toegankelijke variant is. Maar zo zijn er ook kinderen die aangeven te zijn gestopt, omdat ze ruzie hadden met teamgenoten. Ook was er meisje dat aangaf het niet leuk te vinden dat ze in een team kwam met kinderen van een andere school, die ze helemaal niet kende. Normaliter spelen kinderen van dezelfde school in één team, maar als er te weinig spelers van een school komen, kan er een mixed team gemaakt worden.

Het meest interessant zijn de gesprekken gebleken met de kinderen bij wie duidelijk naar voren kwam dat zij zelf wel gemotiveerd waren om deel te nemen, maar waarvan de ouders daar geen toestemming voor hebben gegeven. Onder deze leerlingen valt in ieder geval een groep waarvan de ouders waarschijnlijk niet op de hoogte zijn (geweest) van de zaalvoetbalcompetitie, waardoor hun kinderen niet mochten deelnemen. Hierbij geldt dezelfde faalfactor als voor de deelnemende kinderen, waarvan de betrokkenheid van de ouders ook achterblijft. Namelijk dat zij waarschijnlijk niet op de hoogte waren van de kick-off dag.

3.4 Effectstudie - interessepeiling

Naast de procesevaluatie van de Basisscholencompetitie zaalvoetbal loopt een effectonderzoek dat wordt uitgevoerd door VU/ Windesheim. In deze rapportage worden alvast enkele resultaten met betrekking tot de mate van interesse in deelname onder leerlingen weergegeven.

Tabel 3.1 Achtergrond kenmerken onderzoekspopulatie (n=250)

	%
Meisjes	49
Jongens	51
Allochtoon (1 ^e of 2 ^e generatie)	59
Autochtoon	41
Groep 7	49
Groep 8	51

Bron: Pot, N. (verwacht 2011) *Effectstudie Basisscholencompetitie zaalvoetbal Zeeburg*. VU/ Windesheim.

In de voormeting op vijf basisscholen in Zeeburg die mee zouden gaan doen aan de zaalvoetbalcompetitie hebben in totaal 250 leerlingen een vragenlijst ingevuld. In deze meting kunnen geïnteresseerden worden vergeleken met de leerlingen die niet geïnteresseerd zijn om zo te zien welke kenmerken vaker bij geïnteresseerden voorkomt. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 10,5 jaar.

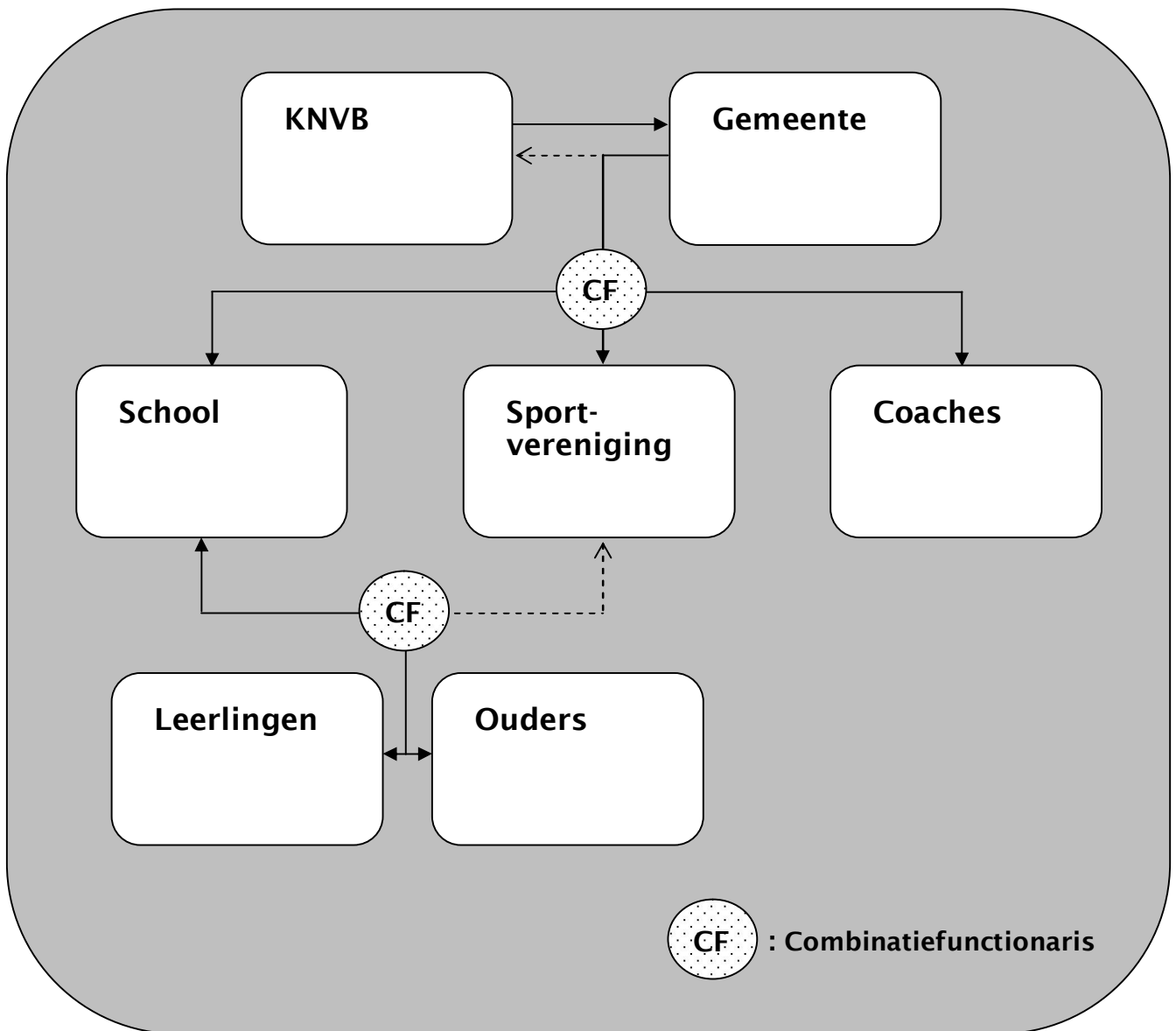
Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen die interesse hebben in deelname aan de zaalvoetbalcompetitie merendeels jongens zijn van allochtone afkomst. De meeste van deze geïnteresseerden zijn al lid van een sportclub. Voor hen speelt sport een grotere rol in hun leven. Ook geven zij sport een hoger rapportcijfer dan leerlingen die niet geïnteresseerd zijn, al geven beide groepen een hoog cijfer. Opvallend is dat de leerlingen niet actiever lijken te zijn, gezien het gebrek aan een significant verschil in hun zelfgerapporteerde fysieke activiteit. De mate waarin de kinderen zich gesteund voelen door hun ouders op het gebied van vervoer, huiswerk en interesse in hun dagelijks leven is hoger voor de leerlingen die geïnteresseerd zijn.

Tweederde van de onderzoekspopulatie zegt gelovig te zijn, waarvan ruim 70% islamitisch. Het merendeel hiervan is van Marokkaanse afkomst (niet weergegeven), 59% is van allochtone afkomst. Uit eerder onderzoek blijkt dat juist onder deze kinderen bewegingsarmoede hevig is. Daarnaast is ook de sociaal economische status voor 34% van de onderzochten laag te noemen, wat vaak samengaat met beperkte fysieke activiteit.

Er mag aan de hand van deze cijfers geconcludeerd worden dat het merendeel van de leerlingen, dat zich aangetrokken voelt tot de zaalvoetbalcompetitie, al geïnteresseerd en bezig is met sport. Toch is er ook een aardig percentage leerlingen dat nog niet veel met sport bezig is en desondanks interesse heeft in deelname. Juist voor die groep is dit project een kans om op een laagdrempelige manier aan sport te gaan doen. In deze procesmeting ondersteunen de resultaten in ieder geval de bevindingen met betrekking tot het bereiken van de doelgroep. Op basis van deze gegevens kunnen we concluderen dat de interventie in een geschikte wijk wordt geïmplementeerd omdat het een doelgroep betreft waar gemiddeld genomen aardig wat te winnen lijkt op het gebied van fysieke activiteit.

3.5 Flowchart

In de flowchart is in beeld gebracht in welke processtappen er worden doorlopen en welke partij wanneer betrokken wordt bij de opzet van de zaalvoetbalcompetitie in Zeeburg. De beschrijving van de volgorde, taken en verantwoordelijkheden per partij zijn terug te lezen in bijlage 3. Omwille van de overdraagbaarheid zou per situatie bekeken moeten worden in hoeverre betrokkenen in staat zijn de taken en verantwoordelijkheden te vervullen. De gestreepte pijlen geven al aan dat het hier gaat om ‘mogelijke’ verbanden/ terugkoppeling. Dit is afhankelijk van de opzet van de competitie. Zoals te zien is vervult één combinatiefunctionaris in deze organisatie een verbindende rol op twee niveaus. Deze persoon is voor alle betrokken partijen duidelijk zichtbaar en ondersteunt en verbindt op twee niveaus de verschillende partijen uit de flowchart.

4. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van de resultaten zal in dit hoofdstuk antwoord worden gegeven op de onderzoeksvragen en zullen conclusies worden beschreven aan de hand van de onderdelen uit het RE-AIM model. Tot slot zullen de daaruitvolgende aanbevelingen worden beschreven.

4.1 Conclusie

Het antwoord op de drie onderzoeksvragen wordt gegeven aan de hand de succes- en faalfactoren zoals die per onderdeel van het RE-AIM model naar voren zijn gekomen. De derde onderzoeksvraag over het vergroten van de overdraagbaarheid van de interventie naar andere (team)sporten zal blijken uit de aanbevelingen die in paragraaf 4.2 worden gedaan.

4.1.1 Succes- en faalfactoren

Bereik

De interventie heeft zowel inactieve als actieve leerlingen bereikt. In het licht van de probleemstelling van de interventie, namelijk de achterblijvende structurele sportparticipatie, is dit een positief resultaat. Daarnaast is het voor het bereik van de interventie een succesvolle keuze geweest om de begeleiding van de teams niet bij de scholen te leggen, maar om gebruik te maken van jongeren uit de wijk. Een belangrijke succesfactor is de locatie; de sporthal midden in de wijk is voor veel kinderen dichtbij. Toch vormt het tijdstip van de competitie en het gebrek aan begeleiding bij het vervoer voor sommige kinderen en ouders een drempel. Een veel genoemd voordeel is het gebruik van de JeugdSportPas. Daardoor is de interventie ook toegankelijk voor kinderen van ouders met een lagere sociaal economische status.

De communicatie met betrekking tot het bereiken van ouders en kinderen is zowel succesvol als nalatig geweest. De informatievoorziening rondom de kick-off dag is voor veel kinderen en ouders tekort geschoten waardoor zij daar niet van op de hoogte waren en dus ook niet aanwezig konden zijn. Daar waar ouderparticipatie een duidelijk speerpunt van de interventie is, zou daar meer aandacht aan besteed moeten worden. Ook is het tijdstip een drempel voor ouders om aanwezig te kunnen zijn en wordt door de organiserende partijen het gebrek aan een kantine genoemd. Vrijwilligersbeleid is een punt waarop door de KNVB goed ondersteund kan, maar ook moet worden, willen ouders meer betrokken raken bij de zaalvoetbalcompetitie van hun kinderen.

Om meer meisjes te kunnen betrekken bij de competitie (iets wat in het eerste jaar goed lukte) zou meer aandacht aan de promotie daarvan moeten worden besteed. Ook worden voorwaarden als vrouwelijke coaches en begeleiding van en naar de sporthal genoemd.

Effect

Een effect dat in dit onderzoek direct waarneembaar is geweest is het enthousiasme waarmee alle betrokkenen meewerken aan de zaalvoetbalcompetitie. Over de beoogde effecten van de interventie, zoals het bevorderen van het sport- en beweeggedrag, kunnen de betrokken partijen nog weinig zeggen. Ook of de interventie zal leiden tot structurele sportdeelname is erg afhankelijk van de manier waarop deze continuering zal worden vormgegeven.

Scholen en kinderen geven beiden aan dat er wel veel vooruitgang wordt geboekt in het onder de knie krijgen van de voetbalvaardigheden. Maar ook het omgaan met winnen en verliezen wordt door meerdere respondenten genoemd. Het omgaan met kinderen uit andere klassen en van andere scholen kan zowel motiverend als demotiverend werken. Het spelen vanuit een eigen schoolteam en op die manier in contact komen met andere kinderen lijkt daarom een goede keuze.

Adoptie

De bereidheid om de interventie te adopteren is voor alle betrokkenen groot, afhankelijk van de belasting die dit de betreffende partij oplevert. Enthousiastere partijen, zoals de sportvereniging, zullen logischerwijs meer belasting kunnen dragen. Maar aan scholen zal slechts een beperkte hoeveelheid eisen gesteld moeten worden. Een grotere betrokkenheid van scholen wordt door sommige andere partijen wel als ambitie gezien, maar is erg afhankelijk van de capaciteit en bereidheid van groeps- en vakleerkrachten. De bereidheid bij zowel scholen, sportverenigingen als stadsdeel is zijn wel duidelijke voorwaarde voor de totstandkoming van een dergelijke interventie. Goede contacten en relaties vanuit het stadsdeel richting scholen, sportverenigingen en welzijnsorganisaties (werven van coaches) zouden als voorwaarden kunnen gelden.

Implementatie

De implementatie lijkt in het tweede jaar beter te zijn verlopen dan in het eerste jaar. In het eerste jaar werd de rol van scholen wat te groot ingeschat, maar die is in het tweede jaar goed opgevangen door het aanstellen van coaches uit de wijk. Van belang is wel om de begeleiding en opleiding van deze coaches snel en gedegen op de baan te krijgen om zo ook het vertrouwen richting scholen en ouders voor volgend jaar te waarborgen. De documentatie van de coaches met daarin het draaiboek, gedragsregels, protocollen et cetera zou voor de overdraagbaarheid van de interventie goed moeten worden bijgehouden. De sportvereniging zou daar, met ondersteuning van de KNVB, een grote rol in kunnen spelen.

Onderdeel van de implementatie van de interventie is ook de geplande ouderbijeenkomst. Deze is slecht bezocht en is daardoor geen succes geworden. Hier zou door meerdere partijen in een vroeger stadium meer op moeten worden ingezet. De samenwerking op zich wordt door alle betrokken partijen overwegend positief beoordeeld.

De combinatiefunctionaris vervult in deze interventie vrij letterlijk zijn functie en kan duidelijk worden aangemerkt als de spin in het web. Een voordeel is geweest dat de combinatiefunctionaris op voorhand al goed bekend was met zowel de sportvereniging als met een aantal scholen waardoor de contacten makkelijk werden gelegd. Dit lijkt echter geen noodzakelijke voorwaarde. Van belang is wel dat de combinatiefunctionaris herkenbaar en makkelijk toegankelijk is. Een combinatiefunctionaris kan als succesfactor worden bestempeld en toont in dergelijke interventies een duidelijke meerwaarde.

Duurzaamheid

Vanuit de organiserende partijen wordt aangegeven dat duurzaamheid voor een groot deel te maken heeft met keuzes die op beleidsniveau worden gemaakt. Voor de sporthal en de combinatiefunctionaris is de zaalvoetbalcompetitie afhankelijk van het stadsdeel. Voor de

ondersteuning van de sportvereniging is de zaalvoetbalcompetitie afhankelijk van de KNVB. Hoewel beide aangeven dat ze de competitie ook wel graag wat zelfstandiger zouden willen zien is het de vraag in hoeverre dat zonder ondersteuning kan. Ook op het niveau van de intermediairs zien ze wel dat de doorgang afhangt van de financiële mogelijkheden die de organiserende partijen hebben. Voor de leerlingen zelf valt of staat de duurzaamheid met de manier waarop het vervolgtraject eruit gaat zien als ze straks op de middelbare school zitten.

4.2 Overdraagbaarheid

Over het algemeen is de Basisscholencompetitie zaalvoetbal een interventie die met de inzet van de veel betrokkenen goed kan blijven draaien. Uit de interviews blijkt wel dat veel van deze inzet drijft op het enthousiasme van een relatief klein groep mensen, waardoor je wel moet concluderen dat er sprake is van een kwetsbare constructie. Het is voor de duurzaamheid en overdraagbaarheid dan ook van belang dat de voorwaarden voor een basisscholencompetitie zo concreet mogelijk worden beschreven, zodat de slagingskans zo goed mogelijk kan worden ingeschat.

Op basis van deze rapportage kan in ieder geval een aantal succes- en faalfactoren worden genoemd. Hiermee laat de overdraagbaarheid zich niet volledig voorspellen, maar wordt de kans daarop wel vergroot. Onderzoek zou moeten uitwijzen in hoeverre dit daadwerkelijk het geval is. Zoals te zien is in de flowchart (zie hoofdstuk 3.5) zijn de verschillende partijen vrij inwisselbaar (door andere initiatiefnemers/ sporten) mits zij de taken en verantwoordelijkheden (kunnen) dragen die nodig zijn voor de opzet van een dergelijke competitie.

4.3 Aanbevelingen

1. Verzorgen van begeleid vervoer van en naar de sporthal voor de leerlingen (en ouders) die daar behoefte aan hebben.
2. Zorg dragen voor voldoende differentiatie op niveau, waardoor het competitieaspect gewaarborgd kan blijven.
3. Meer aandacht vragen voor de ouderbijeenkomst en de kick-off dag. Daarbij duidelijke informatievoorziening en promotie van zowel jongens als meisjesvoetbal.
4. Inzichtelijk maken welke rollen scholen en ouders kunnen spelen.
5. Duidelijke en eenduidige communicatie richting scholen geven.
6. Daadwerkelijk starten met het opleiden van coaches met aandacht voor algehele begeleiding van kinderen.
7. Op microniveau kleine organisatorische problemen inventariseren van deelnemende scholen.
8. Het aanstellen van vrouwelijke coaches om zo meer meisjes(teams) te bereiken.
9. Bijhouden en delen van protocolmap van coaches.
10. Doorstroom naar voortgezet onderwijs regelen, zodat structurele deelname beter gewaarborgd kan worden.
11. De KNVB heeft in de opleiding van coaches een mooie kans om aandacht te schenken aan sportiviteit en respect in opleiding coaches.

5. Literatuur

Andele, R. M., Dijkstra, A., Slaets, J. P. J., & Sanderman, R. (2008). *Het RE-AIM model bij effectonderzoek van praktische interventies*. *Verpleegkunde*, 3, 11-15.

Bliss, M. J., & Emshoff, J. G. (2002). *Workbook for Designing a Process Evaluation*. Georgia: Georgia State University.. *American Journal of Public Health*, 89, 1322-1327.

Dool, R. van den, Elling, A. & Hoekman, R. (2009). *SportersMonitor 2008. Een beschrijving van actuele sportissues*, Nieuwegein/ 's-Hertogenbosch: Arko Sports Media/ W.J.H. Mulier Instituut.

Dool van den, R. & D. Romijn, (2010). *Zicht op zaalvoetbal. Een onderzoek naar huidige, vroegere en potentiële spelers*. 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Glasgow, R. E., Vogt, T. M., & Boles, S. M. (1999). *Evaluation the public health impact of health promotion interventions: The RE-AIM framework*. *American Journal of Public Health*, 89, 1322-1327.

KNVB, (2009). *Contouren Masterplan Zaalvoetbal 2010 – 2014*. Zeist: Koninklijke Nederlandse Voetbalbond.

Pot, N. (verwacht 2011). *Effectstudie Basisscholencampetitie zaalvoetbal Zeeburg*. Amsterdam: VU/ Windesheim.

Bijlage 1. Topiclijsten

Combinatiefunctionaris, gemeente Amsterdam

1. Wat houdt de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie voor de gemeente Amsterdam in?
En voor u?
2. Hoe is de gemeente betrokken geraakt bij de zaalvoetbalcompetitie.
En hoe bent u hierbij betrokken geraakt?
3. Wat is de taak van u als combinatiefunctionaris precies in de organisatie van de zaalvoetbalcompetitie?
 - Hoe georganiseerd?
 - Vooraf vastgelegd?
 - Tijdsbesteding? (voorafgaand, tijdens, naast de competitie?)
 - Waar uitvoering? Waarom komt u in het veld?
 - Eventuele problemen? Wat voor problemen?
Vooraf te bezien? Hoe opgelost?
4. Hoe heeft u de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie ervaren?
 - Wat was positief / negatief en waardoor
Wat maakte de deelname tot een succes en wat waren faalfactoren?
 - Voelde u zich voldoende betrokken? Waarom?
 - Leerpunten / suggesties ter verbetering?
5. Met welke andere betrokken partijen had u contact tijdens de deelname?
 - Waarover?
 - Hoe verliep dit? Optimaal/niet optimaal en waardoor?
Eventuele gevolgen voor de competitie? Zo ja, welke?
6. Wat was voor de gemeente het vooraf opgestelde doel van de interventie?
 - Hoe getracht te bereiken?
 - Is het bereikt? Waarom wel/niet?
7. Hoe zijn de scholen benaderd?
 - Selectie van scholen, op bv. kenmerken?
 - Deden alle benaderde scholen mee? Zo niet, waarom niet?(onvoldoende mogelijkheden)
 - Zijn er scholen die vorig jaar wel meededen, maar dit jaar niet? (gegevens voor contact)
8. Is de zaalvoetbalcompetitie voor nog een herhaling vatbaar? Waarom?
Is het andere gemeenten aan te raden? Waarom
Heeft u ideeën voor de toekomst omtrent deze interventie?

FC Goldenstars

1. Wat houdt de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie voor FC Goldenstars in?
En voor u?
2. Hoe is FC Goldenstars betrokken geraakt bij de zaalvoetbalcompetitie?
En u?
3. Wat is uw taak precies in de organisatie van de zaalvoetbalcompetitie?
 - Hoe georganiseerd?
 - Vooraf vastgelegd?
 - Tijdsbesteding? (voorafgaand, tijdens, naast de competitie?)
 - Waar uitvoering? Waarom komt u in het veld?
 - Eventuele problemen? Wat voor problemen?
Vooraf te bezien? Hoe opgelost?
4. Hoe heeft u de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie ervaren?
 - Wat was positief / negatief en waardoor
Wat maakte de deelname tot een succes en wat waren faalfactoren?
 - Voelde u zich voldoende betrokken? Waarom?
 - Leerpunten / suggesties ter verbetering?
5. Met welke andere betrokken partijen had u contact tijdens de deelname?
 - Waarover?
 - Hoe verliep dit? Optimaal/niet optimaal en waardoor?
Eventuele gevolgen voor de competitie? Zo ja, welke?
6. Wat was voor FC Goldenstars het vooraf opgestelde doel van de interventie?
 - Hoe getracht te bereiken?
 - Is het bereikt? Waarom wel/niet?
7. Maakt u als vereniging gebruik van vrijwilligers tijdens de zaalvoetbalcompetitie?
 - Op welke gebieden? Rollen/taken?
 - Hoe benaderd?
 - Hoe verliep het contact?
 - Wie waren deze personen? (al betrokken bij de vereniging, familie, buurt)
 - Hoe verliep het contact met deze personen/vrijwilligers?
8. Is de zaalvoetbalcompetitie voor nog een herhaling vatbaar? Waarom?
Is het andere sportverenigingen aan te raden? Waarom
Heeft u ideeën voor de toekomst omtrent deze interventie?

Stadsdeel Oost

1. Wat houdt de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie voor u in?
2. Hoe is het stadsdeel betrokken geraakt bij de zaalvoetbalcompetitie.
3. Wat is de taak van het stadsdeel precies in de organisatie van de zaalvoetbalcompetitie?
 - Hoe georganiseerd?
 - Vooraf vastgelegd?
 - Tijdsbesteding? (voorafgaand, tijdens, naast de competitie?)
 - Waar uitvoering? Komt u als stadsdeel ook in het veld? Waarom wel/niet?
 - Eventuele problemen? Wat voor problemen?
 - Vooraf te bezien? Hoe opgelost?
4. Hoe heeft u de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie ervaren?
 - Wat was positief / negatief en waardoor
 - Wat maakte de deelname tot een succes en wat waren faalfactoren?
 - Voelde u zich voldoende betrokken? Waarom?
 - Leerpunten / suggesties ter verbetering?
5. Met welke andere betrokken partijen had het stadsdeel contact tijdens de deelname?
 - Waarover?
 - Hoe verliep dit? Optimaal/niet optimaal en waardoor?
 - Eventuele gevolgen voor de competitie? Zo ja, welke?
6. Wat was voor het stadsdeel het vooraf opgestelde doel van de interventie?
 - Hoe getracht te bereiken?
 - Is het bereikt? Waarom wel/niet?
7. Hoe zijn de scholen benaderd?
 - Selectie van scholen, op bv. kenmerken?
 - Deden alle benaderde scholen mee? Zo niet, waarom niet?(onvoldoende mogelijkheden)
 - Zijn er scholen die vorig jaar wel meededen, maar dit jaar niet? (gegevens voor contact)
8. Is de zaalvoetbalcompetitie voor nog een herhaling vatbaar? Waarom?
 - Is het andere stadsdelen aan te raden? Waarom
 - Heeft u ideeën voor de toekomst omtrent deze interventie?

Medewerkers scholen

1. Wat houdt de betrokkenheid bij de zaalvoetbalcompetitie in voor de school?
En voor u?
2. Hoe is uw school benaderd voor deelname aan de zaalvoetbalcompetitie?
 - hoe is dat ervaren? Wat het duidelijk?
 - hoe bent u persoonlijk betrokken geraakt bij de zaalvoetbalcompetitie?
3. Wat wordt er van de school verwacht tijdens de zaalvoetbalcompetitie/wat is de taak van de school?
4. Hoe wordt dit uitgevoerd?
 - tijdsbesteding? (voorafgaand, tijdens, naast de competitie)
 - waar?
Eventuele problemen? Wat voor problemen?
Vooraf te bezien?
Hoe opgelost?
5. Met welke andere betrokken partijen had u of de school contact tijdens de deelname?
 - Waarover?
 - Hoe verliep dit? Optimaal/niet optimaal en waardoor?
 - Eventuele gevolgen voor de deelname aan de competitie? Zo ja, welke?
6. Hoe heeft u het meedoen aan de zaalvoetbalcompetitie ervaren?
 - Wat was positief / negatief en waardoor
wat maakte de deelname tot een succes en wat waren faalfactoren?
 - Voelde u zich voldoende betrokken? Waarom?
 - Leerpunten / suggesties ter verbetering?
7. Nam de school vorig jaar al deel aan de zaalvoetbalcompetitie?
 - Waarom dit jaar weer / wel?
 - Volgend jaar weer deelnemen ? Waarom?
 - Bij ja: Wat zou een reden zijn niet opnieuw deel te nemen aan de competitie?
Bij nee: Wat zou een reden zijn wel opnieuw deel te nemen aan de competitie?
 - Zou de competitie iets vast terugkomend kunnen zijn? En waarom?
8. Hoe zijn de leerlingen op de hoogte gebracht van deelname aan de zaalvoetbalcompetitie?
 - Uitleg bedoeling en mogelijkheden voor hen?
 - Reactie kinderen?
 - Hoe beleven de kinderen het?

Leerlingen deelnemend

1. Waarom doe je mee aan de zaalvoetbalcompetitie? (vriendjes oid)
2. Hoe kreeg je te horen van de zaalvoetbalcompetitie?
Wat vond je daar van?
3. Vind je dat er genoeg aandacht wordt besteed aan de zaalvoetbalcompetitie?
4. Wat vind je van de zaalvoetbalcompetitie?
Leuk, spannend? Vervelende dingen? En waarom vind je dat?
5. Wat vind je het leukste aan de zaalvoetbalcompetitie en wat het vervelendst?
Wat zou er niet moeten veranderen en waarom?
Zijn er misschien dingen die wel anders kunnen en waarom?
6. Zou je volgend jaar weer mee doen, als dat kon (dus ook op VO)? Waarom wel/ niet?

Leerlingen niet-deelnemend

1. Waarom doe je niet mee aan de zaalvoetbalcompetitie?
Getwijfeld?
Eerder al wel deelgenomen?
2. Hoe kreeg je te horen van de zaalvoetbalcompetitie?
Wat vond je daar van?
3. Vind je dat er genoeg aandacht wordt besteed aan de zaalvoetbalcompetitie?
4. Wat vind je van de zaalvoetbalcompetitie?
Leuk, spannend? Vervelende dingen? En waarom vind je dat?
5. Wat vind je het leukste aan de zaalvoetbalcompetitie en wat het vervelendst?
Zouden er dingen moeten veranderen en waarom?
Welke dingen zouden juist niet moeten veranderen?
6. Als je wel hebt deelgenomen, maar nu niet meer, waarom ben je gestopt?
7. Zou je volgend jaar wel weer mee doen, als dat kon (dus ook op VO)? Waarom wel/ niet? Wat zou er moeten veranderen?

Bijlage 2. Interventie omschrijving

Aanleiding

Op basis van de praktijkervaringen uit het werkveld kan worden gesteld dat het in het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg, in vergelijking met andere stadsdelen, op een aantal terreinen (waaronder voetbal) nog ontbreekt aan structureel en passend sportaanbod vanuit de aanwezige verenigingen. Dit met als resultaat dat in Zeeburg kinderen minder vaak lid zijn van een sportvereniging dan gemiddeld in Amsterdam (slechts 1 op de 4 leerlingen uit groep 7 & 8, bron: stadsdeel Zeeburg) Hierdoor blijft de structurele sportparticipatie onder kinderen uit stadsdeel Zeeburg achter op het landelijk (en Amsterdams) gemiddelde.

Eerdere samenwerking tussen KNVB district West I en stadsdeel Zeeburg heeft uitgewezen dat zaalvoetbal, vanwege het snelle, dynamische karakter, enorm populair is onder schoolgaande jeugd. Echter, de fysieke afstand tussen de wijk en de dichtstbijzijnde voetbalvereniging(en) bleek erg groot. Om deze kloof te verkleinen en de kinderen uit de wijk een passend structureel aanbod te bieden is eind 2009 door KNVB in samenwerking met zaalvoetbalvereniging FC Goldenstars en het stadsdeel Zeeburg besloten een Basisscholencampioenschap zaalvoetbal in het stadsdeel op te starten.

Dit aanbod heeft primair als doel het verbeteren van het sport- en beweeggedrag van de deelnemende kinderen, vanwege de aantrekkelijkheid, laagdrempeligheid en fysieke nabijheid. Secundair draagt het bij aan het verbeteren van leefbaarheid in de wijk, talentontwikkeling van kinderen en het tegengaan van overgewicht.

Doel

Het primaire doel van de interventie is zowel het verhogen van het sport- en beweeggedrag bij kinderen uit groep 7 en 8 als het stimuleren van lidmaatschap van de sportvereniging (lees: voetbal) door middel van het aanbieden van structureel (wekelijks), laagdrempelig naschools zaalvoetbalaanbod bij zaalvoetbalvereniging FC Goldenstars in het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg. Dit is dezelfde wijk waar de kinderen wonen, leven, spelen en naar school gaan.

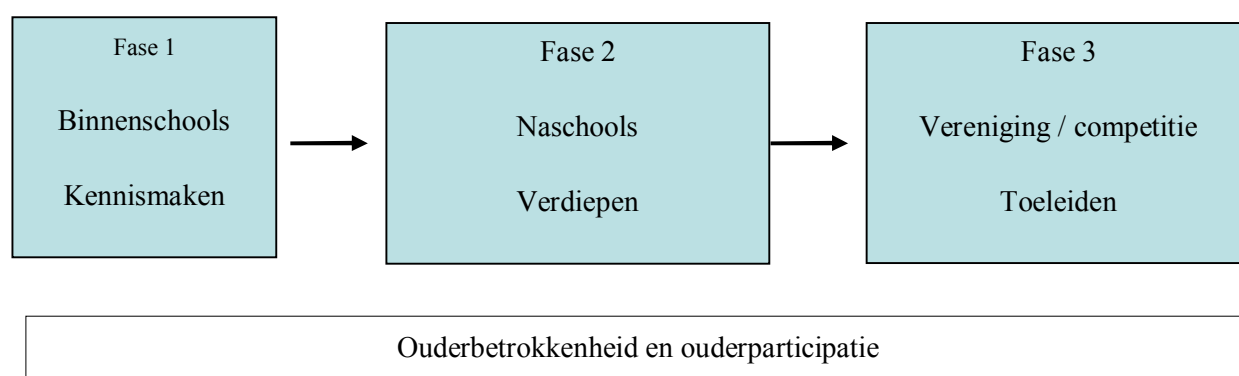
Doelgroep

De Basisscholencampioenschap zaalvoetbal richt zich op kinderen (jongens én meisjes) uit groep 7 en 8 van het basisonderwijs, afkomstig uit stadsdeel Zeeburg in Amsterdam. De sociaalculturele en religieuze achtergrond van deze kinderen is zeer divers te noemen. De gezinnen waaruit deze kinderen afkomstig zijn, zijn over het algemeen te kenmerken als gezinnen uit de lagere sociale en economische klassen. Dit uit zich onder andere in de hoge mate waarin beroep wordt gedaan op het jeugdsportfonds voor de bijdrage van € 50 voor deelname aan de zaalvoetbalcompetitie. Naar schatting was 95% van de kinderen voor deelname aan de interventie geen lid van een sportvereniging.

Aanpak van de interventie

Kennismaking met zaalvoetbal vindt plaats via de KNVB Tijd voor Sport interventie School en Voetbal. Dit programma heeft als doelstelling kinderen in het onderwijs kennis te laten maken met voetbal en deze uiteindelijk blijvend te binden aan een (zaal)voetbalvereniging. Daarbij wordt een structurele samenwerking tot stand gebracht tussen een school (of meerdere scholen) en een (zaal)voetbalvereniging.

Een schooltraject School en Voetbal bestaat uit drie fases. In de eerste fase geven trainers van de vereniging voetbaltraining op de school binnen de gymles. In de tweede fase worden de kinderen uitgenodigd om deel te nemen aan de naschoolse activiteiten. Deze vinden direct na schooltijd plaats in de omgeving van de school, dit kan zijn op een Playground, een KNVB Cruyff Court of een gymzaal/sporthal. Tenslotte (fase 3) kunnen de kinderen die enthousiast zijn geworden, deelnemen aan de trainingen bij de verenigingen, met als uiteindelijk doel lidmaatschap van de (zaal)voetbalvereniging en structurele deelname aan competitie (zie onderstaande figuur).

Figuur 1: Schematische weergave van het School en Voetbal traject van de KNVB.

Het totale traject school en voetbal duurt in principe twee jaar maar er wordt ook regelmatig gewerkt met een traject van één jaar.

Doorstroom naar basisscholencompetitie zaalvoetbal

Zoals aangegeven kan door geïnteresseerde kinderen in fase 3 worden doorgestroomd naar structureel voetbalaanbod binnen een vereniging en deelname aan competitie. Het unieke aan de interventie Basisscholencompetitie zaalvoetbal is dat er niet wordt doorgestroomd naar een regulier voetbalaanbod van een vereniging, maar dat hiervoor nieuw lokaal aanbod wordt gecreëerd dat inspelt op de behoeften van kinderen en ouders (lage kosten, naschools, dichtbij in de wijk, et cetera), namelijk de Basisscholencompetitie zaalvoetbal (beschrijving zie onderdeel 4B)

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie

Het belang voor het betrekken en laten participeren van ouders/verzorgers is bekend. Vanaf de eerste fase wordt er aandacht besteed aan ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. Er wordt bij aanvang van de activiteiten een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd. Deze bijeenkomst heeft tot doel om alle ouders en verzorgers in te lichten over het activiteitenprogramma in het kader van school en voetbal. Van belang is dat de ouders weten wat de kinderen en dus ook ouders te wachten staat, welke rol ze daarin hebben (passief) en welke rol ze eventueel kunnen spelen (actief), maar ook wat er allemaal bij komt kijken, hoe zaken zijn geregeld met betrekking tot veiligheid, verantwoordelijkheid, rol van de leerkrachten, et cetera. Deze

bijeenkomst wordt gekoppeld aan een activiteit, zodat de ouders ook zien wat er zoal wordt georganiseerd.

Tijdens de tweede fase worden de ouders op de hoogte gehouden van de activiteiten en krijgen ze een overzicht van het aanbod. De meeste activiteiten vinden plaats in de directe omgeving van de school. Ouders worden in ieder geval uitgenodigd op de eerste training/wedstrijd die in deze fase ter kennismaking wordt uitgevoerd bij de vereniging. Zij krijgen op die manier een indruk van de vereniging en worden voorgelicht over wat een vereniging is, hoe het werkt en wat de consequenties zijn wanneer zij hun kind willen laten voetballen bij een vereniging. In de fase van toeleiding naar de vereniging worden ouders benaderd en betrokken volgens de werkwijze van de vereniging en krijgen ze voorlichting over wat lidmaatschap en deelname aan de basisscholencompetitie voor de kinderen inhoud, maar ook wat de rol van de ouders in deze is.

Concrete uitvoering

Zoals aangegeven bij onderdeel 4A maken kinderen uit groep 7 en 8 van de basisscholen in het stadsdeel kennis met zaalvoetbal. Eerst binnenschools (tijdens de gymles) en daarna ook naschools. Geïnteresseerde kinderen kunnen vervolgens doorstromen naar structureel voetbalaanbod. Hierbij is gekozen voor zaalvoetbal. Eerdere samenwerking tussen KNVB district West I en stadsdeel Zeeburg had namelijk reeds uitgewezen dat zaalvoetbal, vanwege het snelle, dynamische karakter, enorm populair is onder schoolgaande jeugd. Echter, de fysieke afstand tussen de wijk en de dichtstbijzijnde (zaal)voetbalvereniging(en) was erg groot. Om deze kloof te verkleinen en de kinderen uit de wijk een passend structureel aanbod te bieden is de Basisscholencompetitie zaalvoetbal opgestart. Dit is gebeurd op initiatief van het stadsdeel Zeeburg en de KNVB. Door het betrekken van zaalvoetbalvereniging FC Goldenstars en aansluiting te vinden bij ontwikkelingen in het onderwijs is het naschoolse zaalvoetbal aanbod voor basisschoolleerlingen van groep 7 en 8 in stadsdeel Zeeburg ontwikkeld. Het stadsdeel stimuleert kinderen via de basisscholen in het stadsdeel om mee te doen aan naschoolse activiteiten en de KNVB en FC Goldenstars voorzien in een structureel en laagdrempelig zaalvoetbalaanbod dat aansluit op de wensen van kinderen (leuke, attractieve sport) en ouders (lage kosten, naschools, in samenwerking met lokaal onderwijs, dichtbij in de wijk). In de basisscholencompetitie spelen leerlingen uit groep 7 en 8 onder de naam van de school wekelijks zaalvoetbalwedstrijden in sporthal Zeeburg. Jongens spelen op donderdagmiddag (16.00 - 18.00 uur) en meisjes op maandagmiddag (16.00 - 18.00 uur). De opzet van de competitie bestaat tijdens een seizoen / schooljaar uit twee korte reeksen van competitiewedstrijden. De eerste reeks loopt van oktober tot en met februari. De tweede reeks loopt van maart tot en met april. Na de eerste reeks worden de teams op basis van speelsterkte opnieuw ingedeeld in poules om elk team op het eigen niveau te laten spelen. Met deze herindeling worden het spelplezier en de ontwikkeling van de deelnemende kinderen maximaal gewaarborgd.

De basisschoolcompetitie zaalvoetbal is in oktober 2009 van start gegaan met acht jongenteams en zeven meisjesteams van in totaal dertien van de zestien basisscholen in Zeeburg en is inmiddels uitgegroeid tot een groot succes. Het is niet alleen voor de kinderen zelf een groot succes, het vergroot ook voor de leefbaarheid in de wijk. De leerlingen en teams worden namelijk gecoacht en begeleid door jongeren uit de wijk. Deze jongeren zijn opgeleid door de KNVB medewerker (voetbaltechnische zaken). De opleiding focust zich hierbij echter niet

alleen op voetbaltechnisch vlak. De jongeren leren ook hoe ze moeten omgaan met ouderparticipatie en het gedrag van basisschoolleerlingen. Op deze manier worden meerdere doelgroepen vanuit het stadsdeel bereikt en betrokken bij de interventie.

Bijlage 3. Taken per betrokken partij

KNVB

- initiatiefnemer van de competitie
- verantwoordelijk voor het uitzetten van de organisatie van de competitie
- productontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het product
- financieren van ondersteunend personeel
- organisatie voorlichtingsbijeenkomst geïnteresseerde scholen
- ontwikkelen van een opleiding tot jeugdzaalvoetballeider
- aanbieden van de opleiding tot jeugdzaalvoetballeider aan de coaches en hen daarin begeleiden
- ondersteuning in werven van leerlingen door combinatiefunctionaris

Stadsdeel Oost/gemeente

- eindverantwoordelijke voor de competitie
- verantwoordelijk voor de coördinatie en organisatie van het project
- financieren van accommodatie, menskracht, promotie en materialen
- het onderhouden van contacten met de scholen (via de combinatiefunctionaris)
- bekendmaking project bij scholen middels brief
- brief naar scholen met uitleg competitie (na tweede kennismaking les)
- organiseren ouderbijeenkomst met uitleg competitie

Combinatiefunctionaris

- eerste contact scholen, via persoonlijk bezoek (na brief stadsdeel)
- tweede contact scholen en kinderen, kennismakingslessen
- na algemene berichtgeving via stadsdeel, onderhoud contact met de contactpersonen van de scholen (de gymdocenten)
- uitdelen posters en flyers (promotie)
- aantrekken jongeren uit de wijk als coaches
- begeleiding coaches
- ondersteunen zaalvoetbalvereniging in haar taken

Zaalvoetbalvereniging

- ondersteunen van combinatiefunctionaris in zijn taken
- ondersteunen coaches bij begeleiding van de kinderen
- uitvoeren verenigingstaken (o.a. ledensysteem bijhouden, bijhouden gebruik Jeugdportfonds)
- bijhouden algehele administratie
- ontwikkelen en verwerken inschrijfformulieren
- maken wedstrijdschema's
- zorgen voor alle spelbenodigdheden (ballen, hesjes etc.)
- opstellen gedragsregels voor coaches en deelnemers
- verstrekken praktische informatie omtrent de competitie
- ontwikkelen protocollen voor de coaches (inhoud: geldende regels competitie, wedstrijdschema's, overzicht speelveld)
- bijhouden draaiboek met problemen waar tegen aan gelopen is en oplossingen

Coaches

- voorbeeldfunctie naar kinderen in gedrag
- contact met ouders (hier zal vanuit de opleiding aandacht aan worden besteed)

- begeleiden van de kinderen zowel tijdens het spel, in het veld als buiten de wedstrijden om, in en om de sporthal
- opzetten wedstrijdveld
- fungeren al scheidsrechter
- training geven
- (- begeleiding kinderen naar huis, na afloop, sommige coaches)

Scholen

- informatie van combinatiefunctionaris doorgeven aan de kinderen en ouders
- (- begeleiding kinderen van en naar de sporthal, 1 school)